

CONSILIUL LEGISLATIV

AVIZ

referitor la proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu

Analizând proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu, transmis Secretariatul General al Guvernului cu adresa nr. 167 din 29.08.2025 și înregistrat la Consiliul Legislativ cu nr. D650/29.08.2025,

CONSILIUL LEGISLATIV

În temeiul art. 2 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 73/1993, republicată, și al art. 29 alin. (4) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ,

Avizează negativ proiectul de lege, pentru următoarele considerente:

1. Proiectul de lege are ca obiect modificarea și completarea următoarelor acte normative:

- Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, cu modificările și completările ulterioare;

- Legea nr. 282/2023 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu și a Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal;

- Legea nr. 567/2004 privind statutul personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea și al personalului care funcționează în cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice, cu modificările și completările ulterioare;

- Legea nr. 361/2023 privind personalul Curții Constituționale.

Potrivit Expunerii de motive, demersul este fundamentat pe cele „reținute de Comisia Europeană în scrisoarea adresată Guvernului României în martie 2025”, conform căroră „ținta 215 din PNRR care viza întărirea principiului contributivității și corectarea inechităților între beneficiarii acestor categorii de pensii și cei ai sistemului public de pensii din punct de vedere al contributivității nu a fost considerată

îndeplinită, având în vedere Decizia nr. 724/2024 a Curții Constituționale care a declarat neconstituțională impozitarea instituită prin Legea nr. 282/2023 care avea ca obiect reforma pensiilor speciale”, afirmându-se că „în opinia Comisiei Europene, o taxare mai mare a părții necontributive aplicată pensiilor mari și foarte mari ar fi redus inechitățile din sistemul de pensii, în sensul în care ar fi întărit natura contributivă a regimului pensiilor speciale și ar fi permis ca aceste pensii să contribuie la finanțarea sistemului general de pensii”.

În același instrument de prezentare și motivare, se precizează că „având în vedere cele menționate mai sus, inclusiv impedimentul implementării sistemului de impozitare care a fost declarat neconstituțional, Guvernul României își propune o nouă intervenție legislativă de natură să reglementeze regimul juridic al pensiilor de serviciu, un prim pas în acest demers constituindu-l pensiile de serviciu din sistemul justiției.

Acest demers are ca scop atât realizarea Jalonului PNRR, cât și reșezarea sistemului de pensii de serviciu, atât din punct de vedere al apropierii de principiul contributivității, cât și din punct de vedere al respectării principiului echității între toți beneficiarii de pensii plătite din fonduri publice.”.

Referitor la aceste aspecte, semnalăm contradicția dintre argumentele evocate mai sus și cele cuprinse în avizul Consiliului Superior al Magistraturii referitor la propunerea legislativă privind pentru modificarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu (Plx. 103/8.04.2025), exact sub același aspect, al neîndeplinirii jalonului 215, garantul independenței justiției, prevăzut la art. 133 din Constituție, atrăgând atenția asupra faptului că, „elementul cheie în evaluarea realizată de Comisia Europeană este reprezentat de soluția de impozitare, iar nu de condițiile de pensionare prevăzute de legislația privind statutul magistraților, reforma realizată prin Legea nr. 282/2023 cu privire la condițiile de pensionare fiind evaluată de către Comisie ca fiind satisfăcătoare pentru îndeplinirea obiectivului 215, potrivit comunicării realizate de aceasta la data de 15 octombrie 2024.

De altfel, condițiile de pensionare stabilite prin Legea nr. 282/2023 au format obiectul unor consultări prealabile consistente, fiind agreate de Guvernul României și Comisia Europeană.

Pe aceste premise, întrucât solicitarea Comisiei Europene nu a vizat în niciun fel modificarea condițiilor de pensionare a magistraților, intervenția normativă propusă sub acest aspect este *ab initio* lipsită de justificare”.

2. Prin conținutul său normativ, proiectul de lege face parte din categoria legilor organice, iar în aplicarea art. 75 alin. (1) din Constituția României, republicată, prima Cameră sesizată este Camera Deputaților.

3. Precizăm că, prin avizul pe care îl emite, Consiliul Legislativ nu se pronunță asupra oportunității soluțiilor legislative preconizate.

4. Semnalăm că prezentul proiect reprezintă forma refăcută a unui proiect de lege având conținut similar, transmis Secretariatul General al Guvernului cu adresa nr. 166 din 28.08.2025 și înregistrat la Consiliul Legislativ cu nr. D648/28.08.2025.

5. Precizăm că, din documentele atașate prezentului proiect, nu rezultă faptul că acesta a fost avizat de Consiliul Superior al Magistraturii. În acest sens, precizăm că, potrivit dispozițiilor art. 133 alin. (1) din Constituția României, *„(1) Consiliul Superior al Magistraturii este **garantul independenței justiției**.”* iar, potrivit prevederilor art. 39 alin. (3) din Legea nr. 305/2022 privind Consiliul Superior al Magistraturii, *„(3) Plenul Consiliului Superior al Magistraturii **avizează proiectele de acte normative ce privesc activitatea autorității judecătorești**.”*

6. În ceea ce privește modalitatea de reglementare, respectiv prin asumarea răspunderii Guvernului în fața Parlamentului, imediat după respingerea de către Senatul României a unui proiect de lege¹ cu același obiect ca al uneia din legile asumate de Guvern, respectiv pensiile de serviciu ale magistraților, semnalăm că este încălcat rolul Parlamentului de unică autoritate legiuitoare a țării, nefiind îndeplinite condițiile impuse de art. 114 din Legea fundamentală pentru recurgerea la această modalitate de legiferare.

În context, precizăm că în considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 1431/2010, care reiterează cele stabilite în Decizia Curții Constituționale nr. 1557/2009, s-a specificat că „angajarea răspunderii Guvernului asupra proiectului Legii educației naționale **încalcă prevederile art. 114 din Constituție**, în sensul jurisprudenței Curții Constituționale. Și în această cauză, ca și în cea deferită Curții și soluționată prin Decizia nr. 1.557/2009, **ocolirea procedurii de examinare și dezbateră a proiectului de lege, atât în cadrul comisiilor de specialitate, cât și în plenul fiecărei Camere a Parlamentului, potrivit competențelor stabilite de art. 75 din**

¹ Precizăm că, în data de 20.08.2025, Senatul, în calitate de Cameră decizională, a respins Propunere legislativă pentru modificarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu (Pl-x nr. 103/2025).

Constituție, și recurgerea la angajarea răspunderii asupra unui proiect de lege nu își găsesc o motivare nici în fapt, nici în drept.

Întărind cele reținute în decizia anterior menționată, Curtea observă și reține că acceptarea ideii potrivit căreia Guvernul își poate angaja răspunderea asupra unui proiect de lege în mod discreționar, oricând și în orice condiții, ar echivala cu transformarea acestei autorități în autoritate publică legiuitoare, concurentă cu Parlamentul în ceea ce privește atribuția de legiferare. Or, o astfel de interpretare dată dispozițiilor art. 114 din Legea fundamentală este în totală contradicție cu cele statuate de Curtea Constituțională în jurisprudența citată și, prin urmare, în contradicție cu prevederile art. 147 alin. (4) din Constituție, care consacră obligativitatea *erga omnes* a deciziilor Curții Constituționale, și încalcă în mod flagrant dispozițiile art. 1 alin. (4) și art. 61 alin. (1) din Constituție.”.

Totodată, Curtea a subliniat în acest context „importanța, pentru buna funcționare a statului de drept, a colaborării dintre puterile statului, care ar trebui să se manifeste în spiritul normelor de loialitate constituțională, comportamentul loial fiind o prelungire a principiului separației și echilibrului puterilor în stat.”.

7. Referitor la **Expunerea de motive**, în primul rând, semnalăm că aceasta nu cuprinde informații pentru elementele instrumentului de prezentare și motivare, prevăzute la art. 31 din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, nefiind prezentate, printre altele, **impactul financiar asupra bugetului general consolidat**, insuficiențele și neconcordanțele reglementărilor în vigoare și nici **concluziile studiilor și lucrărilor de cercetare care au stat la baza elaborării proiectului de act normativ**. În plus, nu există referiri la impactul asupra sistemului juridic, cu sublinierea implicațiilor asupra legislației în vigoare și nici la **consultările derulate în vederea elaborării proiectului sau la măsurile de implementare necesare**. Precizăm că nu există un aviz din partea Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile în care, potrivit art. 133 alin. (1) din Constituție, *Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției*, fiind cel care gestionează cariera profesională a magistraților.

În al doilea rând, precizăm că din cuprinsul **Expunerii de motive** nu reiese ca soluțiile preconizate să fi fost precedate de o temeinică fundamentare, nefiind respectate prevederile art. 6 alin. (1) din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, potrivit căroră „**Proiectul de act normativ trebuie să instituie reguli necesare, suficiente și posibile care să conducă la o cât mai mare stabilitate și**

eficiență legislativă”, iar „Soluțiile pe care le cuprinde trebuie să fie temeinic fundamentate, luându-se în considerare interesul social, politica legislativă a statului român și **cerințele corelării cu ansamblul reglementărilor interne și ale armonizării legislației naționale cu legislația comunitară** și cu tratatele internaționale la care România este parte, precum și cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului”.

În acest context sunt aplicabile considerentele exprimate în Decizia Curții Constituționale nr. 682 din 27 iunie 2012: „*Lipsa unei fundamentări temeinice a actului normativ în discuție determină, [...], încălcarea prevederilor din Constituție cuprinse în art. 1 alin. (5) [...]*”.

Totodată, în considerarea celor statuate prin Decizia Curții Constituționale nr.139/2019², precizăm că **argumentarea soluțiilor preconizate, în considerarea importanței materiei reglementate, dar și a implicațiilor și impactului asupra statutului de drept, prin micșorarea garanțiilor de independență a magistraților, pe care le vor avea noile dispoziții, necesită dezvoltare în consecință.**

Pentru o temeinică fundamentare, ar fi trebuit avute în vedere dispozițiile art. 7 din Legea nr. 24/2000, care instituie în sarcina inițiatorului proiectului de act normativ obligația evaluării preliminare a impactului proiectului de lege, ce presupune identificarea și analizarea efectelor economice, sociale, de mediu, legislative și bugetare pe care le produc reglementările propuse³. De asemenea, instrumentul de prezentare și motivare ar fi trebuit însoțit, așa cum **prevede imperativ art. 7 alin. (3¹) din Legea nr. 24/2000, de o evaluare preliminară a impactului noilor reglementări asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.**

În plus, din redactarea Expunerii de motive ar trebui să rezulte că **elaborarea proiectului a fost precedată, dată fiind importanța, complexitatea și implicațiile acestuia, de o activitate de documentare și analiză științifică, pentru cunoașterea temeinică a realităților economico-sociale care urmează să fie reglementate, concretizată în prezentarea rezultatelor unor studii de cercetare și includerea unor trimiteri la sursele de informații suplimentare**

² „Fundamentarea temeinică a inițiativelor legislative reprezintă o exigență impusă de dispozițiile constituționale menționate, întrucât previne arbitrarul în activitatea de legiferare, asigurând că legile propuse și adoptate răspund unor nevoi sociale reale și dreptății sociale”.

³ Potrivit art. 7 alin. (2) și (3) din Legea nr. 24/2000, „evaluarea preliminară a impactului proiectelor de acte normative este considerată a fi modalitatea de fundamentare pentru soluțiile legislative propuse și trebuie realizată înainte de adoptarea actelor normative”, iar „fundamentarea noii reglementări trebuie să aibă în vedere atât evaluarea impactului legislației specifice în vigoare la momentul elaborării proiectului de act normativ, cât și evaluarea impactului politicilor publice pe care proiectul de act normativ le implementează”.

relevante pentru dezbaterea proiectului, așa cum dispun art. 20 alin. (1) și (3) din Legea nr. 24/2000.

Spre exemplu, ar fi trebuit să fie avute în vedere aspecte precum: speranța de viață a românilor, lipsa de personal specializat la instanțe și parchete, volumul de muncă al unui magistrat, numărul persoanelor din sistem care au fost admise în magistratură cu recunoașterea vechimii din alte profesii, numărul persoanelor care au vocație de a se pensiona înainte de intrarea în vigoare a legii, previzionarea modului în care va fi afectată administrarea justiției în urma pensionărilor masive sau părăsirii sistemului de către persoane cu experiență dobândită în alte profesii care nu mai au niciun interes de a rămâne, dată fiind mica probabilitate de a realiza o vechime de 25 de ani numai în magistratură anterior împlinirii unei vârstei standard de pensionare din sistemul public de pensii și solicitarea neuropsihică la care sunt supuși magistrații, inclusiv prin intervențiile legislative succesive recente, dar și prin prezentarea defăimătoare a întregii categorii profesionale în spațiul public, elemente de natură să se răsfrângă asupra calității actului de justiție.

În plus, precizăm că, deși în argumentare este invocată necesitatea respectării principiului egalității de tratament (în forma principiului echității între toți beneficiarii de pensii plătite din fonduri publice) nu este respectată însăși accepțiunea acestuia, stabilită în decizii ale Curții Constituționale și ale Curții Europene a Drepturilor Omului⁴.

În acest context, semnalăm că prin prezentul proiect sunt vizate exclusiv pensiile de serviciu din sistemul justiției, aplicarea unui tratament diferențiat doar acestor categorii profesionale în privința pensiilor de serviciu, necesitând o justificare corespunzătoare, astfel încât să nu se creeze premisele încălcării art. 16 alin. (1) din Constituție și sub acest aspect.

⁴ Referitor la principiul nediscriminării sau al egalității în drepturi prevăzut la art.16 din Constituție, în jurisprudența Curții Constituționale s-a statuat că „acesta presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit, nu sunt diferite. Ca urmare, situațiile în care se află anumite categorii de persoane trebuie să difere în esență pentru a se justifica deosebirea de tratament juridic, iar această deosebire de tratament trebuie să se bazeze pe un criteriu obiectiv și rațional (...)”. Principiul egalității în drepturi nu înseamnă uniformitate, încălcarea principiului egalității și nediscriminării existând atunci când se aplică un tratament diferențiat unor cazuri egale, fără o motivare obiectivă și rezonabilă, sau dacă există o disproporție între scopul urmărit prin tratamentul inegal și mijloacele folosite (...).

În același sens este și jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, care a statuat, în aplicarea prevederilor art. 14 din Convenția privind apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale privind interzicerea discriminării, că reprezintă o încălcare a acestor prevederi orice diferență de tratament săvârșită de stat între indivizi aflați în situații analoge, fără o justificare obiectivă și rezonabilă (de exemplu, prin 4 Hotărârea din 13 iunie 1979, pronunțată în Cauza Marckx împotriva Belgiei, Hotărârea din 13 noiembrie 2007, pronunțată în Cauza D.H. și alții împotriva Republicii Cehe, par.175, Hotărârea din 29 aprilie 2008, pronunțată în cauza Burden împotriva Regatului Unit, par. 60, Hotărârea din 16 martie 2010, pronunțată în cauza Carson și alții împotriva Regatului Unit, par. 61) (Paragraful 16 din Decizia nr. 657 din 17 octombrie 2019).

De asemenea, menționăm necesitatea asigurării concordanței cu prevederile art. 30 alin. (1) lit. d) și art. 33 din Legea nr. 24/2000, referitoare la obligația ca un proiect de o asemenea importanță să fie însoțit de un alt document de motivare, respectiv de **studiul de impact**⁵.

Curtea Constituțională a observat în jurisprudența sa că „**lipsa studiilor de impact a fost considerată o critică de neconstituționalitate intrinsecă**, în sensul că reperul de constituționalitate nu îl constituie numai lipsa studiilor de impact, ci aceasta se coroborează cu natura și importanța soluțiilor legislative reglementate în corpul legii” și că „neîndeplinirea obligației (...) de a adopta legea criticată pe analizele de impact necesare se constituie într-o încălcare a dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție referitoare la obligația de respectare a legilor”⁶.

8. Cu privire la intervențiile preconizate prin prezentul proiect, considerăm necesară reanalizarea și reformularea soluțiilor legislative, astfel încât acestea să nu fie susceptibile să aducă atingere mai multor principii, drepturi sau prevederi constituționale, din Convenția Europeană a Drepturilor Omului sau ale dreptului Uniunii Europene, în interpretarea Curții de Justiție a Uniunii Europene.

Mai întâi, precizăm că, printre valorile pe care se întemeiază Uniunea Europeană, comune tuturor statelor membre, prevăzute la art. 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană, sunt: respectarea **egalității**, a **statului de drept** și a **drepturilor omului**, astfel încât nicio reglementare națională nu poate fi adoptată cu nesocotirea acestor valori.

Cu titlu preliminar, în contextul analizei respectării **dreptului fundamental la egalitate de tratament** (a principiului nediscriminării) prin formulările soluțiilor propuse în proiect, constatăm că proiectul instituie un tratament diferențiat pentru anumite categorii de personal, beneficiari ai prevederilor referitoare la pensii de serviciu din Legea nr. 303/2022, Legea nr. 567/2004 și Legea nr. 361/2023, fără a argumenta în mod adecvat reglementările propuse, cu respectarea prevederilor Legii fundamentale și a vastei jurisprudențe a Curții Constituționale în domeniul discriminării și al pensiilor magistraților,

⁵ Care ar trebui să facă referire „a) la starea de fapt existentă la momentul elaborării noii reglementări; b) la modificările care se propun a fi aduse legislației existente; c) la obiectivele urmărite prin modificarea legislației existente; d) la mijloacele disponibile în vederea realizării scopurilor propuse; e) la dificultățile care ar putea fi întâmpinate în aplicarea noilor dispoziții; f) la evaluarea costurilor impuse de adoptarea proiectului de lege și a eventualelor economii bugetare generate de aceasta, la motivele care stau la baza acestei evaluări, precum și la modalitatea de calcul al costurilor și economiilor; g) la beneficiile rezultate prin implementarea proiectului de lege, altele decât cele de natură economică; h) la analiza comparativă a costurilor și a beneficiilor pe care le implică proiectul de lege, din care să reiasă dacă beneficiile sunt justificate de costuri”.

⁶ A se vedea paragrafele 72 și 73 din Decizia nr. 845 din 18 noiembrie 2020, citând Decizia nr. 650 din 25 octombrie 2018, paragraful 244 și Decizia nr. 1 din 10 ianuarie 2014, paragrafele 95 și 98.

cu atât mai mult cu cât de la publicarea Deciziilor nr. 467/2023 și nr. 724/2024 nu au intervenit modificări în situația de fapt și de drept care să conducă spre o interpretare diferită.

Reglementarea propusă va conduce la coexistența a trei regimuri de pensionare a magistraților semnificativ diferite, unii magistrați urmând a beneficia de pensie de serviciu în temeiul reglementărilor în vigoare până la data de 1 ianuarie 2024, alții în temeiul Legii nr. 282/2023, în forma în vigoare între 1 ianuarie 2024 și data intrării în vigoare a prezentei propuneri legislative, în timp ce o ultimă categorie ar urma să se poată pensiona în condițiile ce vor fi stabilite prin propunerea legislativă.

Astfel, singurul element de diferențiere între acești magistrați constă în vechimea în funcție la data intrării în vigoare a noilor reglementări, o vechime mai mare cu doar o zi putând determina o modificare esențială a statutului. Or, o asemenea deosebire nu poate în nicio situație să justifice o schimbare atât de importantă a unei componente esențiale a statutului, cu atât mai mult cu cât la data intrării în profesie cadrul normativ referitor la condițiile de pensionare a fost același pentru toți acești judecători și procurori.

Totodată, reglementarea propusă va conduce la situații de discriminare chiar între magistrații în funcție, și anume între judecătorii și procurorii civili și judecătorii și procurorii militari, care deși își desfășoară activitatea în condiții absolut identice și pot avea la data intrării în vigoare a noii legi aceeași vechime în funcție și vârstă, vor beneficia de regimuri de pensionare substanțial diferite. Astfel, ca urmare a modificărilor propuse cu privire la condițiile de pensionare a judecătorilor și procurorilor - vârstă de 65 de ani, vechime în muncă de 35 de ani, pensie în cuantum de 55% din media veniturilor brute, dar nu mai mult de 70% din ultimul venit net, eliminarea vechimilor asimilate, perioadă de tranziție inaplicabilă celor mai mulți judecătorii și procurorii în funcție, așa cum se va arăta în cele ce urmează este evident faptul că toate condițiile de pensionare prevăzute de Legea nr. 223/2015 vor fi mult mai avantajoase - vârstă standard de pensionare variind între 45 de ani la acest moment și 52 de ani la sfârșitul perioadei de tranziție, judecătorii și procurorii militari beneficiind de reducerea cu până la 13 ani a vârstei de pensionare, și anume cu câte 6 luni în fiecare an, vechime în muncă de 25 de ani, din care vechime în funcție de doar 15 ani, pensie în cuantum de 65% din media veniturilor brute, dar nu mai mult de ultimul venit net.

În plus, intervenția normativă vizează exclusiv personalul din sistemul justiției, deși este bine cunoscut faptul că magistrații reprezintă singura categorie profesională pentru care pensia de serviciu se bucură de protecție constituțională. Prin urmare, nu există nicio justificare obiectivă pentru un demers legislativ care să vizeze doar pensiile de serviciu ale personalului din justiție, cu atât mai mult cu cât impactul bugetar generat de plata acestora este infim, în timp ce restul categoriilor de pensii de serviciu nu sunt vizate de această intervenție normativă, deși acestea din urmă concentrează peste 90% din valoarea efortului bugetar pentru plata pensiilor de serviciu.

Creșterea vârstei de pensionare a judecătorilor și procurorilor la 65 de ani va genera o discriminare negativă a magistraților care, spre deosebire de alte categorii profesionale care beneficiază de mecanisme de reducere a vârstei standard de pensionare ca efect al unor condiții specifice de muncă, nu au reglementate astfel de mecanisme, deși condițiile de muncă ale magistraților sunt în mod constant deosebit de solicitante, generând un efect de uzură cel puțin similar cu cel avut în vedere de legiuitor când a stabilit mecanismele de reducere a vârstei pentru alte categorii profesionale.

Mai mult, din perspectiva obligației de a respecta principiul nediscriminării, propunerea vizând introducerea unei noi condiții de pensionare privind vechimea în muncă de 35 ani ignoră cu desăvârșire faptul că pentru niciuna dintre celelalte categorii profesionale cu statut special nu este reglementată o asemenea condiție.

Tot din perspectiva respectării principiului nediscriminării, trebuie avut în vedere și faptul că pentru nicio altă etapizare a creșterii vârstei de pensionare realizată prin actele normative adoptate până în prezent, fie că este vorba de sistemul public de pensionare, fie de sisteme speciale de pensionare, nu au fost avute vreodată în vedere perioade precum cele propuse prin proiectul analizat (creșterea vârstei de pensionare cu 18 ani într-un interval temporal de 12 ani). Dimpotrivă, au fost prevăzute perioade mult mai mari pentru tranziție, care au permis, spre exemplu, creșterea vârstei standard de pensionare pentru bărbați cu 3 ani într-un interval temporal de 15 ani, respectiv creșterea vârstei standard de pensionare pentru femei cu 5 ani într-un interval temporal de 20 ani, în cazul sistemului public de pensii ori creșterea vârstei standard de pensionare cu 4 ani într-un interval temporal de 15 ani, în cazul anexei nr. 1 la Legea nr. 223/2015 privind pensiile militare de stat.

9. În ceea ce privește asigurarea concordanței cu prevederile art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală, sub aspectul principiului securității juridice și al speranței (așteptării legitime), a principiului constituțional al legalității, consacrat la art. 1 alin. (5), a principiului neretroactivității prevăzut la art. 15 alin. (2), a principiului nediscriminării, precum și garantarea independenței judecătorilor, prevăzută la art. 124 alin. (3) din Constituție, ar fi fost necesară reconsiderarea și reformularea soluțiilor preconizate la actualele art. I-IV, având în vedere rațiunile și coordonatele de mai jos, desprinse din jurisprudența recentă și foarte recentă a Curții Constituționale.

9.1. Analiza noastră pleacă de la ceea ce statuează la nivel de principiu Curtea Constituțională la paragraful 18 din Decizia nr. 900/2020: „**Independența justiției este o valoare fundamentală a statului de drept, nefiind un privilegiu al magistratului, ci un drept al cetățenilor, constituind o condiție prealabilă, esențială, a statului de drept.** Garanția asigurării independenței judecătorilor în componenta sa economică implică nu doar remunerarea la un nivel înalt a muncii acestora, ci și oferirea ulterior încetării activității acestora a unui nivel al pensiei cât mai apropiat de cel al salariului avut înainte de pensionare, în acest sens fiind prevederile bine cunoscute ale unei serii de recomandări și avize ale organismelor internaționale cu preocupări în domeniul justiției. Independența financiară a judecătorului - componentă indubitabilă a independenței judecătorului, ca esență a conceptului de «tribunal independent», consacrat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, a fost afirmată și reafirmată în documentele internaționale ale căror prevederi nu pot fi ignorate, având în vedere angajamentele luate de statul român. Aceste documente internaționale au fost luate deja în considerare de Curtea Constituțională, în fundamentarea deciziilor sale referitoare la exigențele izvorâte din dispozițiile art. 124 alin. (3) din Constituția României”.

De asemenea, își găsesc aplicabilitatea, considerentele din recenta Decizie nr. 467/2023, care conform art. 147 alin. (4) din Constituție **sunt general obligatorii**, unde Curtea Constituțională a reținut că: „13. Nicio intervenție legislativă în materia dreptului la pensia de serviciu a magistraților nu poate fi făcută decât în măsura în care nu aduce atingere principiului fundamental al independenței justiției, care este o valoare fundamentală a unei societăți democratice, nefiind un privilegiu al magistratului, ci un drept al cetățenilor, **constituind o condiție prealabilă, esențială a statului de drept.** Independența justiției trebuie să

reprezintă dezideratul întregii societăți, iar nu doar al magistraților, pentru că acest element fundamental al democrației este esențial în garantarea drepturilor și libertăților cetățenilor.

14. Or, contrar exigențelor ce se degajă din prevederile constituționale, din instrumentele internaționale, dar și din jurisprudența Curții Constituționale și a instanțelor europene cu privire la principiul independenței justiției - ca pilon al statului de drept și ca cerință sine qua non a asigurării dreptului la un proces echitabil - modificările aduse, prin legea criticată, pensiei de serviciu a magistraților contravin acestui principiu atât în componenta sa instituțională, cât și în cea individuală.

15. Soluția normativă (...) prin modificarea intempestivă a condițiilor de pensionare a magistraților și a personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea, aduce atingere prevederilor art. 124 alin. (3) cu referire la art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, fiind afectată componenta funcțională/instituțională a principiului independenței justiției în substanța sa.

16. Contrar soluției adoptate de legiuitor, pentru respectarea principiului independenței justiției, în componenta funcțională/instituțională, s-ar fi impus o reglementare care să asigure o reală etapizare a condițiilor de pensionare, iar nu una deghizată, inaplicabilă destinatarilor legii, care să se realizeze într-un interval gradual și predictibil, astfel încât să contribuie la stabilitatea sistemului judiciar și, implicit, la asigurarea efectivă a dreptului fundamental al cetățeanului de acces la o instanță și la un proces echitabil. Consecințele extrem de grave produse asupra sistemului judiciar, ca urmare a adoptării măsurii (...) în lipsa instituirii unei etapizări reale a condițiilor de eliberare din funcție prin pensionare a judecătorilor, procurorilor și magistraților-asistenți, sunt incompatibile cu exigențele statului de drept și ale independenței justiției”.

Fără a încerca o ierarhizare a prevederilor constituționale invocate la primul paragraf al acestui punct, atragem atenția asupra faptului că garantarea independenței judecătorilor constituie un precept constituțional, și nu un privilegiu în mod subiectiv și injust solicitat de categoriile profesionale vizate prin prezentul proiect, reprezentând atât o premisă a existenței și supraviețuirii statului de drept, un pilon fundamental al acestuia, cât și o consecință a principiului statului de drept și o garanție a respectării drepturilor tuturor cetățenilor și a

accesului liber la justiție în componenta dreptului constituțional la un proces echitabil.

Statul de drept presupune existența unei justiții independente, imparțiale și eficiente, în care judecătorul trebuie să poată lua decizii doar pe baza legii și a propriei conștiințe juridice, fără teama de presiuni externe, influențe politice sau riscuri personale. În absența oferirii unor garanții reale magistraților (incluzând judecătorii Curții Constituționale) - nu doar drept compensație pentru incompatibilitățile de rang constituțional stabilite la art. 125 alin. (3), art. 132 alin. (2) și 144, de a nu putea exercita nicio altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior - cum ar fi stabilitatea financiară, inclusiv după pensionare, atunci independența acestora este iluzorie.

O pensie de serviciu, stabilită la un quantum rezonabil și adecvat statutului funcției de judecător, în acord cu cele statuate de Curtea Constituțională și Curtea Europeană a drepturilor Omului, privind în mod obiectiv, și nu doar din punct de vedere legal, nu poate fi văzută ca un privilegiu, ca un drept necuvenit, pentru a se invoca echitatea socială, nu doar din motivul că situațiile între care se face comparația nu sunt comparabile, ci ca o garanție instituțională, având rolul: de a descuraja corupția, căci un judecător conștient de siguranță financiară pe termen lung este mai puțin vulnerabil la influențe externe; de a proteja împotriva represaliilor, atunci când pronunță hotărâri contrare intereselor unor actori politici sau economici puternici; de a atrage profesioniști competenți, cei mai bine pregătiți juriști, deoarece doar dacă există o recunoaștere reală a meritocrației, a responsabilităților și riscurilor meseriei, inclusiv prin asigurarea unei pensii corespunzătoare, sistemul de justiție poate atrage și personal valoros.

De altfel, prin promovarea prezentului proiect, chiar categoriile vizate vor fi plasate într-o situație de inechitate socială, deoarece **mai multe drepturi fundamentale constituționale nu sunt recunoscute personalului din sistemul de justiție sau sunt recunoscute de o manieră restrânsă**, referindu-ne cel puțin la dreptul fundamental la muncă - art. 41 alin. (1) din Constituție prevede că „Dreptul la muncă nu poate fi îngrădit. Alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă este liberă”, însă **art. 125 alin. (3), art. 132 alin. (2) și 144** interzic exercitarea de către judecători, procurori și judecătorii Curții Constituționale a oricărei alte funcții publice sau private, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul juridic superior și dreptul la asociere în sindicate în scopul apărării,

susținerii drepturilor și promovării intereselor lor profesionale, economice sau sociale în relația cu angajatorul, Legea nr. 367/2022 privind dialogul social, prevăzând la art. 4 că magistrații nu pot constitui și/sau adera la o organizație sindicală.

Din altă perspectivă, aceea a serviciului public de calitate pe care ar trebui să-l presteze magistrații, atragem atenția, în concordanță cu cele statuate de Curtea de Justiție a Uniunii Europene, asupra faptului că drepturile cetățenilor pot fi garantate sau apărute eficient doar într-o societate în care: judecătorii nu sunt vulnerabili la presiuni economice sau politice și permanent supuși riscului instabilității legislative și blamării publice; se instituie condițiile necesare pentru o justiție imparțială și previzibilă; există încredere publică în faptul că judecătorii nu decid din interese personale sau constrângeri materiale.

Prin urmare, protecția drepturilor fundamentale ale cetățenilor depinde în mod direct de protecția statutului judecătorului, inclusiv după încheierea activității sale profesionale. Departate de a fi un beneficiu individual, ci o garanție instituțională esențială pentru democrație, asigurarea independenței judecătorilor, inclusiv printr-o pensie de un anumit quantum, reprezintă o condiție esențială pentru: funcționarea echitabilă, nepartizană și nevulnerabilă a justiției; respectarea statului de drept; garantarea drepturilor și libertăților cetățenești.

9.2. În virtutea principiului încrederii (așteptării, speranței) legitime⁷, titularii unor drepturi prezente sau viitoare (la care au vocație) au un drept la continuitatea acțiunii statale, astfel încât statul să nu încalce încrederea legitimă a persoanelor în stabilitatea și continuitatea acțiunii sale, fiind încurajați să-și planifice acțiunile pe termen scurt, dar și pe termen lung, prin raportare la propria persoană și familie și determinând o anumită conduită în gestionarea bunurilor sale prezente și viitoare.

Având în vedere accepțiunea recunoscută de Curtea Constituțională⁸ pentru **principiul așteptării legitime, formă a**

⁷ Curtea Constituțională statuează la paragraful nr. 19 din Decizia nr. 328/2020 că „Principiul speranței legitime este indisolubil legat de statul de drept. În virtutea acestui principiu, organele statului sunt obligate să acționeze în conformitate cu dispozițiile legale și să respecte speranțele legitime întemeiate pe prevederile legale în vigoare, indivizii putând conta pe previzibilitatea normelor legal adoptate și fiind astfel în măsură să își planifice viitorul în contextul drepturilor conferite de aceste dispoziții. Desigur, acest principiu nu împiedică statul să facă schimbări legislative, însă îi impune obligația ca, ori de câte ori o face, să mențină o balanță rezonabilă între încrederea indivizilor în prevederile legale existente și interesele pentru a căror satisfacere operează modificarea cadrului legal”.

⁸ Curtea Constituțională statuează la paragraful nr. 19 din Decizia nr. 328/2020 că „Principiul speranței legitime este indisolubil legat de statul de drept. În virtutea acestui principiu, organele statului sunt obligate să acționeze în conformitate cu dispozițiile legale și să respecte speranțele legitime întemeiate pe prevederile legale în vigoare, indivizii putând conta pe previzibilitatea normelor legal adoptate și fiind astfel în măsură să își planifice viitorul în contextul drepturilor conferite de aceste dispoziții. Desigur, acest principiu nu împiedică statul să facă schimbări

principiului securității juridice, conturat jurisprudențial de aceeași instituție jurisdicțională ca decurgând din principiul general al legalității și al statului de drept, semnalăm că textele propuse pentru art. I - IV sunt predictibile doar pentru persoanele care vor intra în sistemul de justiție, al Curții Constituționale sau al altor instituții asimilate sub aspectul regimului pensiilor de serviciu ale magistraților, începând cu data intrării în vigoare a legii care face obiectul prezentei propuneri.

Principiul încrederii legitime este totodată și un principiu general de drept al Uniunii Europene, consacrat pe cale jurisprudențială (a se vedea hotărârile Curții de Justiție și ale Tribunalului din cauzele C-74/74, C-152/88, C-T-203/96, C-151/98, C-362/2012, C-62/00).

Pentru persoanele aflate deja în funcție în aceste sisteme, intervențiile asupra soluțiilor legislative *de lege lata*, expresii ale **recentelor intervenții legislative cuprinse în Legea nr. 282/2023** pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu și a Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, vor fi de natură să aducă atingere principiului securității juridice, al neretroactivității și al nediscriminării, deoarece prin textele preconizate pentru art. I-IV se intervine de o manieră abruptă atât asupra cuantumului pensiei, cât și asupra condițiilor de pensionare.

De asemenea, având în vedere dispozițiile art. 211 alin. (1) și (3) din Legea nr. 303/2022, *de lege lata* și *de lege ferenda*, este evident că orice modificare în regimul pensiilor de serviciu acordate magistraților asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție și de la Curtea Constituțională, precum și personalului de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor⁹, va trebui să fie promovată cu respectarea principiului neretroactivității, iar pentru respectarea principiului așteptării legitime, să privească doar persoanele care ocupă aceste funcții după intrarea în vigoare a legii.

În plus, la paragraful 109 din Decizia nr. 467/2023, s-au reținut următoarele: „Condiția de vechime efectivă stabilită de prevederile legale criticate constituie o exigență constituțională impusă de Curtea Constituțională în Decizia nr. 900 din 15 decembrie 2020, precitată,

legislative, însă îi impune obligația ca, ori de câte ori o face, să mențină o balanță rezonabilă între încrederea indivizilor în prevederile legale existente și interesele pentru a căror satisfacere operează modificarea cadrului legal”.

⁹ În acest context, semnalăm că în Decizia nr. 900/2020, Curtea Constituțională a statuat la paragraful 150, reiterând cele reținute în Decizia nr. 262/2016, precitată, paragraful 47, „în ceea ce privește categoria personalului de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor”, că, „deși aceasta este supusă aceluiași regim juridic ca judecătorii și procurorii, beneficiind de statutul special reglementat prin Legea nr. 303/2004, prin atribuțiile deținute, această categorie nu îndeplinește competențe jurisdicționale”.

paragraful 152, prin care s-a statuat că „**Pensia de serviciu fiind inerentă «carierii în magistratură»**, condiția vechimii de 25 de ani trebuie raportată la **perioada de timp pe care persoana a dedicat-o efectiv acestei cariere, suportând în mod implicit incompatibilitățile, interdicțiile, responsabilitățile și riscurile pe care le presupune exercitarea profesiei judiciare (...)**“, ceea ce înseamnă că o perioadă mai scurtă de vechime în magistratură nu echivalează cu neacordarea pensiei de serviciu, ci cu acordarea acesteia într-un quantum mai mic, proporțional cu **perioada efectivă de exercitare** a funcțiilor prevăzute la art. 211 din Legea nr. 303/2022 și de impunere de incompatibilități și restricții de ordin constituțional și legal.

De altfel, cele de mai sus vin în susținerea aceluiași principiu fundamental al egalității de tratament, fiecare persoană care a exercitat efectiv activități în sistemul de justiție urmând să fie compensată în mod corespunzător perioadei efective de restricții și incompatibilități cu o pensie de serviciu într-un quantum redus, proporțional cu perioada menționată¹⁰.

Pentru aceleași considerente de asigurare a egalității de tratament în mod proporțional, atâta vreme cât magistraților care înainte de a intra în profesie au avut doar calitatea de auditor în justiție, iar perioada în care o persoană a avut această calitate - 2 ani, în prezent - este considerată, potrivit art. 27 alin. (8) din Legea nr. 303/2022, vechime în funcția de judecător sau procuror, deși în această perioadă, persoana este un simplu cursant/auditor, neparticipând la înfăptuirea justiției, de o manieră similară trebuie să se procedeze și cu persoanele care au realizat vechime juridică în alte profesii, anterior dobândirii statutului de magistrat, cărora ar urma să le fie recunoscută ca vechime în funcția de judecător sau procuror cel puțin o perioadă de 2 ani anterioară intrării în profesie. Soluția apare necesară, cu atât mai mult cu cât statul investește în formarea, asigurarea cazării și a meselor auditorilor de justiție, plătindu-le și o indemnizație lunară în quantumul unui judecător stagiar, pe când în pregătirea și dobândirea experienței profesionale de către un judecător financiar, procuror financiar sau consilier de conturi

¹⁰ Se observă, totodată, că magistrații sunt împărțiți în două categorii: cei care au fost numiți definitiv în magistratură pe baza vechimii de cel puțin 5 ani în alte profesii juridice și cei numiți urmare a absolvirii Institutului Național al Magistraturii și promovării examenului de definitivat, după ce au fost stagieri. Trebuie avut în vedere faptul că ambele categorii supuse aceluiași tip de procedură de selecție, de lungă durată, cu probe variate și dificile, la care candidații se supun în considerarea promisiunii pe care statul o face candidatului care va promova și examenul, ca prin dobândirea statutului de magistrat, în mod corelativ obligațiilor, interdicțiilor și incompatibilităților stabilite, să ofere și garanții corespunzătoare de independență, incluzând independența economică, constând în acordarea unui salariu și a unei pensii adecvate restricțiilor și obligațiilor impuse.

la secția jurisdicțională a Curții de Conturi, avocat, notar, personal de specialitate juridică în fostele arbitraje de stat, grefier cu studii superioare juridice, consilier juridic sau jurisconsult, prevăzuți în prezent la art. 211 alin. (1), dar și a celorlalte persoane prevăzute la art. 63 alin. (1), bugetul de stat nu suportă niciun efort financiar.

În aceeași ordine de idei, o altă soluție, care, pentru respectarea principiului neretroactivității și al securității juridice, **ar trebui să se aplice numai persoanelor care acced în magistratură după intrarea în vigoare a legii**, ar fi aceea ca, în calculul vechimii de cel puțin 25 de ani necesară pentru a beneficia de pensia de serviciu în cuantum integral sau diminuat, conform textelor propuse pentru art. 211 alin. (1) și (3) la art. I, să fie luată în considerare și o perioadă minimă în care judecătorii, procurorii, judecătorii de la Curtea Constituțională, magistrații-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție și de la Curtea Constituțională au îndeplinit funcțiile enumerate la art. 63 alin. (1) din Legea nr. 303/2022, care nu poate fi mai mică față de durata stabilită legal pentru formarea prin Institutul Național al Magistraturii.

Învederăm faptul că, dacă printre criteriile obligatorii de participare la concursul de admitere în magistratură este stabilită și vechimea minimă ca avocat, notar, asistent judiciar, consilier juridic, executor judecătoresc cu studii superioare juridice, personal de probațiune cu studii superioare juridice, ofițer de poliție judiciară cu studii superioare juridice, grefier cu studii superioare juridice, aceeași vechime ce constituie o condiție premisă de participare la examen ar trebui să constituie vechime în funcțiile de judecător și procuror și în cazul persoanelor admise definitiv prin concurs în magistratură.

Soluția propusă, cu respectarea principiului neretroactivității, ar garanta asigurarea egalității de tratament și aplicarea principiului simetriei, valorificând vechimea minimă stabilită ca o condiție pentru numirea în magistratură, ca judecător sau procuror definitiv, considerentele expuse cu privire la calitatea de auditor de justiție și recunoașterea vechimii în funcția de judecător sau procuror fiind valabile și în acest caz.

Soluția propusă la **art. V alin. (3)** din proiectul de lege, referitoare la o nouă etapizare pentru eliminarea până în anul 2034 a vechimilor asimilate, prin diminuarea în fiecare an cu câte un an a vechimii asimilate recunoscute, formulată într-o manieră identică celei declarate ca neconstituțională prin Decizia nr. 467/2023 este contrară jurisprudenței obligatorii a Curții Constituționale, nesocotind prevederile art. 1 alin. (3) și (5), art. 124 și 147 alin. (4) din Constituție.

Mai mult, această pretinsă etapizare a eliminării vechimilor asimilate face de fapt inaplicabilă și etapizarea creșterii vârstei de pensionare pentru o mare parte dintre magistrații vizați formal de norma tranzitorie care reglementează acest aspect.

9.3. În actuala redactare, măsurile preconizate la **art. I - IV** sunt susceptibile să aducă atingere, prin modificarea intempestivă și la foarte scurt timp după reconfigurarea structurală a regimului pensiilor de serviciu în sistemul de justiție și acordate personalului Curții Constituționale, prin intermediul Legii nr. 282/2023, a condițiilor de pensionare și a cuantumului pensiei, nu doar **principiului neretroactivității legii, principiului speranței legitime și principiului drepturilor câștigate**, ci și **prevederilor constituționale referitoare la independența justiției** - art. 124 alin. (3) - în componenta independenței economice a judecătorului (salarii și pensii), precum și **dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală**, conform căroră, deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor.

De altfel, la o analiză atentă, pentru categoriile profesionale vizate prin proiect, căroră ar urma să li se aplice noi condiții cumulative de vechime de cel puțin 25 de ani numai în aceste funcții, vechime totală în muncă de cel puțin 35 de ani și atingerea vârstei standard de pensionare prevăzută în sistemul public, ocupând funcțiile anterior intrării în vigoare a soluțiilor promovate prin prezentul proiect sau care urmează să intre în respectivele sisteme ulterior intrării în vigoare a legii, condiții obligatorii și cumulative imposibil de îndeplinit de marea parte a magistratilor pentru a putea solicita eliberarea din funcție prin pensionare, pensia de serviciu va exista doar ca denumire și nu va fi efectivă, echivalând cu eliminarea (abrogarea) acesteia – a se vedea cuantumul propus de 55% din baza de calcul reprezentată de media indemnizațiilor de încadrare brute lunare și a sporurilor realizate în ultimele 60 de luni de activitate înainte de data eliberării din funcție, raportate la un judecător sau procuror în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad profesional -, dat fiind că acest cuantum al pensiei de serviciu nu se va îndepărta de cel rezultat pentru pensia din sistemul public, dată fiind și intenția de reducere substanțială a indemnizației magistratilor în funcție.

În acest context, precizăm că la paragraful 123 din Decizia nr. 900/2020, Curtea Constituțională a reținut, printr-o atentă și laborioasă analiză coroborată a prevederilor constituționale cu

dispoziții din acte instrumente internaționale la care România este parte sau decurgând din activitatea unor organisme internaționale din care face parte și statul nostru, că, **„abrogarea dispozițiilor referitoare la pensia de serviciu pentru magistrați este contrară exigențelor pe care importante documente internaționale le exprimă în mod direct cu privire la drepturile magistraților, în considerarea importanței rolului acestora în apărarea statului de drept, respectiv: Principiile fundamentale privind independența magistraturii, adoptate de cel de-al VII-lea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților (Milano, 26 august-6 septembrie 1985) și confirmate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite prin rezoluțiile nr. 40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr. 40/146 din 13 decembrie 1985, care prevăd în mod expres prin art. 11 că „durata mandatului judecătorilor, independența acestora, siguranța lor, remunerația corespunzătoare, condițiile de muncă, pensiile și vârsta de pensionare sunt în mod adecvat garantate prin lege”, precum și dispozițiile art. 6.4 din Carta europeană privind statutul judecătorilor, adoptată în anul 1998, care prevăd că „În mod special, statutul garantează judecătorului sau judecătorei care a împlinit vârsta legală pentru încetarea funcției, după ce a exercitat-o ca profesie o perioadă determinată, plata unei pensii al cărei nivel trebuie să fie cât mai apropiat posibil de acela al ultimei remunerații primite pentru activitatea jurisdicțională”.** Curtea Constituțională a constatat că, „deși unele dintre documentele internaționale menționate au valoare de recomandare prin prevederile pe care le conțin și prin finalitățile pe care le urmăresc, fiecare dintre acestea vizează direct texte cuprinse în pacte și în tratate la care România este parte și, prin urmare, se înscriu în spiritul prevederilor art. 11 și 20 din Constituție” și se află în convergență cu dispozițiile art. 124 alin. (3) din Constituție, conform cărora „Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii”. **Curtea a statuat că „aceste dispoziții constituționale nu au un caracter declarativ, ci constituie norme constituționale obligatorii pentru Parlament, care are îndatorirea de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept, prevăzută prin art. 1 alin. (3) din Constituție”.**

Mai trebuie reamintit că, **jurisprudența Curții Constituționale a fost deosebit de consecventă în această materie**, dat fiind că argumentele conținute în considerentele formulate au rămas și rămân aplicabile, instanța de control constituțional, statuând că: **„instituirea**

pensiei de serviciu [...] este justificată în mod obiectiv, ea constituind o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutelor speciale cărora trebuie să li se supună [...] magistrații. Astfel, aceste statute speciale stabilite de Parlament prin legi sunt mult mai severe, mai restrictive, impunând [...] magistraților obligații și interdicții pe care celelalte categorii de asigurați nu le au. Într-adevăr acestora le sunt interzise activități ce le-ar putea aduce venituri suplimentare, care să le asigure posibilitatea efectivă de a-și crea o situație materială de natură să le ofere după pensionare menținerea unui nivel de viață cât mai apropiat de cel avut în timpul activității”. Curtea a constatat că „reglementarea în vigoare [...] a pensiei de serviciu pentru magistrați, cu diferențele pe care această pensie le prezintă față de pensia comună de asigurări sociale, nu constituie o încălcare a principiului egalității cetățenilor în fața legii, principiu prevăzut de art. 16 alin. (1) din Constituție. Această constatare se bazează pe specificul [...] activității [...] magistraților, care [...] impune [...] obligații și interdicții severe, precum și riscuri sporite, ceea ce justifică în mod obiectiv și rezonabil o diferențiere a regimului juridic de pensionare față de regimul stabilit pentru alți asigurați care nu sunt supuși aceluiași exigente, restricții și riscuri”. Reținând motivele care justifică și impun acordarea pensiei de serviciu, Curtea a constatat că aceasta „nu reprezintă un privilegiu”, tratamentul juridic diferit aplicabil magistraților sub aspectul dreptului la pensie fiind întemeiat pe statutul diferit și pe specificul activității acestei categorii profesionale”¹¹.

Prin urmare, raționamentul Curții este clar și argumentat, în sensul că pensia de serviciu pentru magistrați nu este un privilegiu, ci o măsură justificată juridic și social, deoarece această pensie reprezintă o consecință inerentă a exercitării a profesiei, și nu o favoare, un beneficiu nejustificat, nefiind acordată unei categorii arbitrar favorizate, ci rezultă din natura activității de magistrat, ce implică un grad ridicat de responsabilitate și stres, alături de restricții în viața personală și profesională, spre exemplu, interdicțiile de a desfășura alte activități remunerate sau asocierea în sindicate.

Acest tip de pensie, nu constituie o compensație pentru un statut special, ci o recunoaștere a exigențelor profesiei, nefiind un privilegiu, deoarece tratamentul diferit aplicat are un temei constituțional și rațional, fiind urmarea condițiilor obiective și excepționale în care

¹¹ A se vedea paragraful 122 din Decizia nr. 900/2020, citând Decizia nr. 20 din 2 februarie 2000.

magistrații își exercită profesia, având scopul de a proteja independența și demnitatea profesiei de magistrat și de a clarifica rolul magistraților într-un stat de drept.

În strânsă legătură cu cele precizate la primul paragraf al prezentului punct din aviz, sunt cele statuate de Curtea Constituțională **într-o jurisprudență constantă**, mai recent și la par. 144 din Decizia nr. 900/2020¹² și în Decizia nr. 467/2023, la paragrafele 118 - 119, cu privire la încălcarea componentei instituționale a independenței justiției, cu referire directă la stabilirea cuantumului pensiei de serviciu.

În aceeași ordine de idei, se cuvine să reamintim că în Decizia nr. 153/2020 „instanța constituțională a realizat o amplă analiză a modului în care documentele internaționale trebuie privite, inclusiv din perspectiva prevederilor art. 11 și art. 20 din Constituție. Curtea a statuat, **la nivel de principiu constituțional**, o obligație în sarcina Parlamentului României de a «legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept, prevăzută prin art. 1 alin. (3) din Constituție»”. De o manieră similară, în Decizia nr. 390/2021, Curtea „face trimitere la Decizia nr. 20 din 2 februarie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 18 februarie 2000, în care a reținut că **dispozițiile constituționale potrivit cărora judecătorii sunt independenți și se supun numai legii „nu au un caracter declarativ, ci constituie norme constituționale obligatorii pentru Parlament”**”.

Totodată, Curtea a statuat, în jurisprudența sa¹³, „în ceea ce privește componenta instituțională a independenței justiției, că aceasta acoperă sistemul judiciar în întregime și implică existența unor garanții, cum ar fi: statutul magistraților (condițiile de acces, procedura de numire, garanții solide care să asigure transparența procedurilor prin care sunt numiți magistrații, promovarea și transferul,

¹² „Independența justiției este o valoare fundamentală a statului de drept, nefiind un privilegiu al magistratului, ci un drept al cetățenilor, constituind o condiție prealabilă, esențială, a statului de drept. Garanția asigurării independenței judecătorilor în componenta sa economică implică nu doar remunerarea la un nivel înalt a muncii acestora, ci și oferirea ulterior încetării activității acestora a unui nivel al pensiei cât mai apropiat de cel al salariului avut înainte de pensionare, în acest sens fiind prevederile bine cunoscute ale unei serii de recomandări și avize ale organismelor internaționale cu preocupări în domeniul justiției. Independența financiară a judecătorului - componentă indubitabilă a independenței judecătorului, ca esență a conceptului de „tribunal independent”, consacrat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, a fost afirmată și reafirmată în documentele internaționale ale căror prevederi nu pot fi ignorate, având în vedere angajamentele luate de statul român. Aceste documente internaționale au fost luate deja în considerare de Curtea Constituțională, în fundamentarea deciziilor sale referitoare la exigențele izvorâte din dispozițiile art. 124 alin. (3) din Constituția României. Se impun a fi menționate Decizia nr. 20 din 2 februarie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 18 februarie 2000, și Decizia nr. 153 din 6 mai 2020 (...)

¹³ A se vedea paragraful 89 din Decizia nr. 724/2024, reiterând Decizia nr. 467/2023, paragrafele 113-115

suspendarea și încetarea funcției), stabilitatea sau inamovibilitatea acestora, **garanțiile financiare**, independența administrativă a magistraților, precum și independența puterii judecătorești față de celelalte puteri în stat, **securitatea financiară, care presupune și asigurarea unei garanții sociale, cum este pensia de serviciu a magistraților**. În concluzie, Curtea a constatat că principiul independenței justiției apără pensia de serviciu a magistraților, ca parte integrantă a stabilității financiare a acestora, în aceeași măsură în care apără celelalte garanții ale acestui principiu. Statutul constituțional al magistraților impune acordarea pensiei de serviciu ca o componentă a independenței justiției, garanție a statului de drept, prevăzut de art. 1 alin. (3) din Constituție (Decizia nr. 900 din 15 decembrie 2020, precitată, paragraful 124, Decizia nr. 873 din 9 decembrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 50 din 15 ianuarie 2021, și Decizia nr. 20 din 2 februarie 2000, precitată)”.

De asemenea, în aceeași decizie Curtea „a fixat reperele de natură constituțională în materia pensiei de serviciu a magistraților, **limitând marja de apreciere a legiuitorului în procesul de legiferare: principiul independenței justiției, corolar al principiului statului de drept, este garantat, la nivel constituțional, de statutul magistraților, dezvoltat prin lege organică, ce cuprinde o serie de incompatibilități și interdicții, precum și responsabilitățile și riscurile pe care le implică exercitarea acestei profesii, și impune acordarea pensiei de serviciu acestei categorii profesionale**”.

În Decizia Curții Constituționale nr. 153/2020, s-a statuat că „reglementarea drepturilor magistraților, între care și dreptul la pensie, privește statutul profesiilor respective, subsumat garanțiilor de independență a justiției, precum și, cât privește procurorii, rolului constituțional al Ministerului Public” (la par. 71) și că „preocuparea organismelor care le-au adoptat de a se promova independența și imparțialitatea judecătorilor [...], în acest context, o importanță deosebită” având-o „măsurile preconizate pentru asigurarea unui statut, a unei remunerații și a pensiei adecvate pentru magistrați, precum și a garantării prin lege a acestora” (la par. 101).

În Decizia nr. 873/2010 și Decizia nr. 900/2020, Curtea Constituțională a precizat că „**statutul constituțional al magistraților - statut dezvoltat prin lege organică și care cuprinde o serie de incompatibilități și interdicții, precum și responsabilitățile și riscurile pe care le implică exercitarea acestor profesii - impune acordarea pensiei de serviciu ca o componentă a independenței**

justiției, garanție a statului de drept, prevăzut de art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală”.

Recent, în Decizia nr. 724/2024, instanța de contencios constituțional, la paragraful 88, referitor la rațiunea instituirii pensiilor de serviciu ale magistraților „a reținut că pensia de serviciu a fost instituită în vederea stimulării stabilității în serviciu și a formării unei cariere în magistratură, ea constituind o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutelor speciale cărora trebuie să li se supună magistrații. Astfel, aceste statute speciale stabilite de Parlament prin legi sunt mult mai severe, mai restrictive, impunând magistraților obligații și interdicții pe care celelalte categorii de asigurați nu le au. Aceștia le sunt interzise activități ce le-ar putea aduce venituri suplimentare, care să le asigure posibilitatea efectivă de a-și crea o situație materială de natură să le ofere după pensionare menținerea unui nivel de viață cât mai apropiat de cel avut în timpul activității”.

Din aceleași rațiuni, conform paragrafului 128 din Decizia nr. 467/2023, „Cele arătate mai sus sunt valabile în privința întregului sistem al justiției, respectiv judecători, procurori, magistrați-asistenți, personalul de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor și personalul auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor, având în vedere statutul și contribuția acestora în cadrul sistemului justiției”.

Propunerile din proiectul de lege care vizează diminuarea substanțială a cuantumului pensiei de serviciu încalcă jurisprudența obligatorie a Curții Constituționale, conducând, în fapt, la eliminarea pensiei de serviciu.

În situația în care această soluție legislativă s-ar adopta, pensiile magistraților ar deveni pensiile cu cea mai mică rată de înlocuire dintre toate pensiile de serviciu (pentru celelalte categorii profesionale cu statut special fiind prevăzută o rată de înlocuire de 65% din media veniturilor brute pe o anumită perioadă, fără ca valoarea pensiei nete să depășească ultimul venit net), deși judecătorii și procurorii sunt singurele categorii profesionale pentru care beneficiul pensiei de serviciu, într-un quantum cât mai apropiat de acela al ultimei remunerații, este garantat la nivel constituțional, constituind o componentă intrinsecă a independenței justiției (aspect subliniat de altfel și în PNRR, în expunerea jalonului 215).

O rată de înlocuire și mai mare (de 80% din ultimul venit brut, fără nicio altă limitare) este prevăzută de Legea nr. 47/1992 pentru

judecătorii Curții Constituționale. În Decizia nr. 262/2016, Curtea Constituțională a reținut că „sub aspectul dreptului la pensie de serviciu, statutul judecătorilor constituționali reclamă același tratament cu cel al judecătorilor de la instanțele ordinare”. Prin urmare, față de aceste considerente, devine inexplicabilă diferența de reglementare sub aspectul cuantumului pensiei de serviciu, ce ar rezulta din propunerea de modificare a statutului judecătorilor și procurorilor.

Mai mult, valoarea reală a pensiei stabilite sub forma unui procent de 55% din venitul brut este direct influențată de politica fiscală a statului, fiind posibil ca valoarea pensiei nete să reprezinte un procent similar, 55% - 60%, din ultimul venit net în situația în care impozitele și contribuțiile aplicate venitului brut, respectiv pensiei brute, ar fi stabilite de o manieră asemănătoare.

Prin urmare, efectul cumulat al diminuării de la 80% la 55% a procentului care reprezintă rata de înlocuire raportat la venitul brut, cât și lipsa unui plafon minim sub care nu poate scădea pensia netă ca urmare a politicii fiscale a statului, plafon cât mai apropiat de cel al ultimului venit net, face ca soluția propusă să ignore complet deciziile Curții Constituționale.

În același timp, aplicarea corelată a tuturor dispozițiilor din proiectul de lege care, pe lângă reducerea cuantumului pensiei de serviciu la 55% din media veniturilor brute din ultimii 5 ani, prevede și un stagiul de cotizare de cel puțin 35 de ani și vârsta standard de 65 de ani (ceea ce pentru persoanele intrate în profesie la 23 de ani determina o vechime în funcție de 42 de ani), va conduce, practic, la eliminarea pensiei de serviciu, de vreme ce cuantumul acesteia va fi egal sau inferior pensiei din sistemul public.

Prin urmare, adoptarea proiectului de act normativ determină desființarea pensiilor de serviciu ale magistraților, fapt contrar unei jurisprudențe constante a Curții Constituționale.

Prin art. V alin. (6) din proiect se propune eliminarea pentru magistrații în funcție, dar care nu îndeplinesc la acest moment condițiile de pensionare, a actualizării pensiei de serviciu prin raportare la venitul unui magistrat în activitate, deși o soluție identică a fost anterior declarată neconstituțională, prin Decizia Curții Constituționale nr. 467/2023.

Pentru asigurarea conformității cu legea fundamentală, pentru toți magistrații aflați în funcție la data intrării în vigoare a noii reglementări, legiuitorul are obligația de a menține dreptul la actualizarea pensiei de serviciu în raport cu indemnizația de încadrare brută lunară a

magistraților în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad profesional, aceasta fiind un element al statutului lor consolidat la data intrării în profesie, așa cum a statuat expres Curtea Constituțională în paragraful 157 din Decizia nr. 467/2023.

10. În ceea ce privește incidența în materia prezentului proiect - regimul pensiilor și indemnizațiilor cuvenite personalului din sistemul de justiție - a dreptului Uniunii Europene (în special art. 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 2 TUE prin raportare la principiul independenței judecătorilor) și a hotărârilor Curții de justiție a Uniunii Europene, care în virtutea art. 148 alin. (2) din Constituție, au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare, în cele ce urmează, ne oprim cu titlu de exemplu asupra unora dintre ele, precizând că în câteva cazuri au fost pronunțate hotărâri preliminare, în aplicarea art. 267 TFUE, la solicitarea instanțelor române.

Curtea de Justiție a Comunității Europene, în Cauza C-224/2003 (Köbler c. Austriei) a statuat că indemnizația de vechime în specialitate (ca și pensia de serviciu) constituie o primă de loialitate cu titlu de recompensă, dar, mai ales, **cu efect compensator al privațiunilor, îngrădirilor și incompatibilităților suferite pe toată durata exercitării profesiei, iar nesocotirea acestei jurisprudențe în materie constituie o încălcare gravă a dreptului U.E**

În Hotărârea Curții din 5 iunie 2025¹⁴ pronunțată în cauza C-762/2023 *RL, QN, MR, JT, VS, AX împotriva Curții de Apel București*, s-a statuat cu privire la pensiile magistraților:

„37. Considerațiile expuse la cele două puncte precedente¹⁵ sunt valabile *mutatis mutandis* **pentru judecătorii pensionați**. Astfel, faptul că judecătorii în activitate au garanția că vor primi, după pensionare, o **pensie suficient de ridicată este de natură să îi protejeze împotriva riscului de corupție în perioada lor de activitate.**

¹⁴

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?sessionid=7B858BC2F9EDE54122ECB0514F482CD5?text=&docid=300963&pageIndex=0&doclang=RO&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=199277>

¹⁵ „35. În această privință, reiese din jurisprudența rezultată din Hotărârea din 7 februarie 2019, *Escribano Vindel* (C-49/18, EU:C:2019:106, punctele 70, 71 și 73), că nivelul remunerației judecătorilor trebuie să fie suficient de ridicat, având în vedere contextul socioeconomic al statului membru în cauză, pentru a le conferi o independență economică certă, de natură să îi protejeze împotriva riscului ca eventuale intervenții sau presiuni exterioare să poată dăuna neutralității deciziilor lor. Astfel, nivelul acestei remunerații trebuie să fie de natură să protejeze judecătorii împotriva riscului de corupție.

36. Aprecierea caracterului adecvat al remunerației judecătorilor presupune, printre altele, să se țină seama de situația economică, socială și financiară a statului membru în cauză. Din această perspectivă, este adecvat să se compare remunerația medie a judecătorilor cu salariul mediu din statul respectiv (Hotărârea din 25 februarie 2025, *Sąd Rejonowy w Białymstoku și Adoreikė*, C-146/23 și C-374/23, EU:C:2025:109, punctul 62)”.

38. Este necesar să se menționeze, în această privință, punctul 54 din Recomandarea Comitetului de Miniștri din anul 2010, potrivit căruia „trebuie să existe garanții pentru [...] plata unei pensii pentru limită de vârstă care ar trebui să fie [raportată] în mod rezonabil la nivelul de remunerare a judecătorilor în exercițiu”. De asemenea, din articolul 6.4 din Carta europeană privind statutul judecătorilor, menționată la punctul 16 din prezenta hotărâre, reiese că acest statut trebuie să garanteze judecătorului sau judecătorei „care a împlinit vârsta legală pentru încetarea funcției, după ce a exercitat-o ca profesie o perioadă determinată, plata unei pensii al cărei nivel trebuie să fie cât mai apropiat posibil de acela al ultimei remunerații primite pentru activitatea jurisdicțională”.

În Hotărârea Curții din 25 februarie 2025¹⁶ pronunțată în cauzele conexe C-146/23 și C-374/23 *XL ș.a. împotriva Sqd Rejonowy w Białymstoku și a Lietuvos Respublika*, s-a reținut că:

„47. Articolul 19 TUE, care concretizează valoarea statului de drept afirmată la articolul 2 TUE, încredințează instanțelor naționale și Curții obligația de a garanta deplina aplicare a dreptului Uniunii în toate statele membre, precum și protecția jurisdicțională pe care acest drept o conferă justițiabililor. În acest scop, prezervarea independenței acestor organisme este primordială (...).

48. Cerința de independență a instanțelor, care este inerentă activității de judecată, ține de conținutul esențial al dreptului fundamental la protecție jurisdicțională efectivă și la un proces echitabil, care are o importantă crucială în calitate de garant al protecției ansamblului drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii și al menținerii valorilor comune ale statelor membre prevăzute la articolul 2 TUE, în special a valorii statului de drept (Hotărârea din 11 iulie 2024, Hann-Invest ș.a., C-554/21, C-622/21 și C-727/21, EU:C:2024:594, punctul 49, precum și Hotărârea din 29 iulie 2024, Valančius, C-119/23, EU:C:2024:653, punctul 46).

49. Noțiunea de independență a instanțelor presupune în special ca organismul respectiv să își exercite funcțiile jurisdicționale în mod complet autonom, fără a fi supus vreunei legături ierarhice sau de subordonare și fără să primească dispoziții sau instrucțiuni, indiferent de originea lor, pentru a fi astfel protejat de intervenții sau de presiuni exterioare susceptibile să aducă atingere independenței de judecată a membrilor săi și să influențeze deciziile acestora. Or,

¹⁶ <https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-156/23>

la fel ca inamovibilitatea membrilor organismului vizat, **perceperea de către aceștia a unei remunerații cu un nivel adecvat în raport cu importanța funcțiilor pe care le exercită constituie o garanție inerentă independenței judecătorilor** (Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punctele 44 și 45, precum și Hotărârea din 7 februarie 2019, Escibano Vindel, C-49/18, EU:C:2019:106, punctul 66).

50. Mai precis, conform principiului separației puterilor ce caracterizează funcționarea unui stat de drept, **independența instanțelor trebuie să fie garantată față de puterea legislativă și de cea executivă** [Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. ș.a. (Independența Camerei Disciplinare a Curții Supreme), C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:982, punctul 124, Hotărârea din 20 aprilie 2021, Repubblica (C-896/19, EU:C:2021:311, punctul 54, precum și Hotărârea din 22 februarie 2022, RS (Efectul deciziilor unei curți constituționale), C-430/21, EU:C:2022:99, punctul 42]. (...).

56. Pe de altă parte, **principiul independenței judecătorilor coroborat cu principiul securității juridice impune ca modalitățile de stabilire a remunerației lor să fie obiective, previzibile, stabile și transparente**, astfel încât să se excludă orice intervenție arbitrară a puterii legislative și a puterii executive ale statului membru în cauză.

57. *Secundo*, după cum s-a menționat la punctul 49 din prezenta hotărâre, **perceperea de către judecători a unei remunerații cu un nivel care este adecvat în raport cu importanța funcțiilor pe care le exercită constituie o garanție inerentă independenței lor**.

58. În această privință, reiese din jurisprudența rezultată din Hotărârea din 7 februarie 2019, Escibano Vindel (C-49/18, EU:C:2019:106, punctele 70, 71 și 73), că **nivelul remunerației judecătorilor trebuie să fie suficient de ridicat, având în vedere contextul socioeconomic al statului membru în cauză, pentru a le conferi o independență economică certă, de natură să îi protejeze împotriva riscului ca eventuale intervenții sau presiuni exterioare să poată dăuna neutralității deciziilor pe care trebuie să le ia. Astfel, nivelul acestei remunerații trebuie să fie de natură să protejeze judecătorii împotriva riscului de corupție**.

În acest context, noul demers normativ, care survine la doar un an de la reforma realizată prin Legea nr. 282/2023, deși nu a intervenit nicio schimbare în planul relațiilor sociale pe care le reglementează, constituie o încălcare flagrantă a principiului securității juridice și al

încrederii legitime și creează discriminări între generații de magistrați, conducând la mai multe regimuri succesive de pensionare total diferite, fără nicio justificare rațională și obiectivă, cu atât mai mult cu cât la data intrării în profesie cadrul normativ referitor la condițiile de pensionare a fost același pentru toți acești judecători și procurori. Dată fiind această situație, efectul combinat al soluțiilor normative propuse se concretizează, de fapt, într-o încălcare gravă a principiului independenței justiției, în componenta sa instituțională.

11. În plus, în lumina celor statuate constant de Curtea Constituțională, spre exemplu în Decizia nr. 153 din 6 mai 2020¹⁷, întrucât independența magistraților trebuie să le fie asigurată în ceea ce privește salariul, dar și pensia, iar potrivit proiectului, pensia de serviciu (integrală) ar urma să fie acordată pentru o vechime de 25 de ani numai în anumite funcții, cumulativ cu o realizarea unei vechimi totale în muncă de 35 de ani și la împlinirea vârstei standard de pensionare (de 65 de ani, în prezent), chiar atinsă etapizat, și într-un quantum redus la 55% din baza de calcul reprezentată de media indemnizațiilor de încadrare brute lunare și a sporurilor pentru care au fost reținute contribuții de asigurare socială realizate în ultimele 60 de luni de activitate înainte de data pensionării, care nu poate depăși 70% din venitul net avut în ultima lună de activitate înainte de data pensionării, **este necesară o modificare corelativă a regimului interdicțiilor și incompatibilităților**, a cărei aplicare este compensată parțial, în prezent și prin acordarea unei pensii într-un anumit quantum.

12. Cu privire la art. III și IV, prin care se intervine asupra unor dispoziții din Legea nr. 567/2004 și din Legea nr. 361/2023, semnalăm că soluțiile preconizate, referitoare la quantumul micșorat al pensiei, față de cel prevăzut în prezent, care se vor aplica începând cu intrarea în vigoare a legii sunt susceptibile să aducă atingere principiului nediscriminării, al securității juridice și al așteptării legitime, în Deciziile nr. 26/2012 și nr. 56/2014, Curtea Constituțională reținând că: „impunerea de reguli și obligații noi fără reglementarea **unui termen**

¹⁷ „nivelul adecvat al remunerării și al quantumului pensiilor magistraților reprezintă o compensație parțială a lipsei unor drepturi fundamentale, din categoria drepturilor exclusiv politice (dreptul de a fi ales în Camera Deputaților, Senat, în funcția de Președinte al României ori în organele administrației locale, precum și dreptul de a fi ales în Parlamentul European) și a drepturilor social-economice (dreptul la negocieri colective în materie de muncă, dreptul la grevă, libertatea economică), precum și a incompatibilităților stabilite la nivel constituțional pe parcursul întregii cariere profesionale [potrivit art. 125 alin. (3) din Constituție, funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior, o dispoziție similară fiind prevăzută în privința procurorilor de art. 132 alin. (2) din Constituție]. Acestor incompatibilități li se adaugă interdicțiile prevăzute de Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor. (. . .), stabilirea nivelului pensiei ține seama de responsabilitățile și riscurile profesiei de magistrat, care privesc întreaga durată a carierei acestuia”.

adecvat care să permită subiectului de drept să răspundă noilor cerințe legislative reprezintă o încălcare a exigențelor constituționale sub aspectul principiului securității juridice și a principiului încrederii legitime care impune limitarea posibilităților de modificare a normelor juridice și stabilitatea regulilor instituite prin acestea”.

13. Pe de altă parte, soluțiile legislative preconizate ar fi trebuit să fie reconsiderate și fundamentate în mod corespunzător, astfel încât să nu poată fi lovite de viciul de constituționalitate referitor la încălcarea principiului legalității, prevăzut la **art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală**, sub aspectul **insecurității juridice pe care o poate genera adoptarea unor noi soluții legislative**, după o perioadă foarte scurtă de când au început să producă efecte prevederile Legii nr. 282/2023, care a intervenit și asupra Legii nr. 303/2022 și a Legii nr. 567/2004.

În acest sens, în instrumentul de prezentare și motivare, ar fi trebuit să fie evidențiate în mod special și real modificările intervenite în scurta perioadă trecută de la adoptarea și intrarea în vigoare a Legii nr. 282/2023 până în prezent, în privința aspectelor de fapt și de drept care stau la baza intervențiilor propuse, eventual a motivelor urgente și necunoscute până la adoptarea legii sau de altă natură, care să impună reglementarea unor soluții normative diferite în materia pensiilor de serviciu ale magistraților și personalului auxiliar de specialitate din sistemul de justiție.

Este evidentă nevoia unui cadru normativ stabil și predictibil referitor la statutul judecătorilor și procurorilor, care să aducă și certitudinea necesară în privința evoluției situației resurselor umane în sistemul judiciar. Aceasta cu atât mai mult cu cât majoritatea covârșitoare a judecătorilor de la Înalta Curte de Casație și Justiție, precum și mulți dintre judecătorii și procurorii de la celelalte instanțe și parchete îndeplinesc deja condițiile de pensionare, iar orice nouă incertitudine în privința statutului lor ar genera plecări masive din sistem, cu consecința destabilizării grave a resurselor umane.

Plecarea din activitate a magistraților care îndeplinesc condițiile de pensionare, generată de reluarea dezbaterilor publice cu privire la această componentă a statutului lor, ar determina un real blocaj la nivelul instanțelor judecătorești.

Atragem atenția asupra faptului că reglementarea recentă a regimului juridic al pensiilor magistraților, prin Legea nr. 304/2022, în deplină concordanță cu angajamentele asumate la nivelul Uniunii

Europene, care a confirmat regimul juridic instituit în urmă cu 21 de ani prin **Legea nr. 303/2004**, a fost modificată fundamental prin **Legea nr. 282/2023**, intrată în vigoare la **1 ianuarie 2024**, în urma efectuării controlului de constituționalitate, a inclus soluții normative referitoare la asigurarea garanțiilor adecvate din perspectiva componentei financiare a independenței justiției, situație care a avut efectul stabilizator în privința resurselor umane din sistemul judiciar.

Or, o nouă repunere în discuție a regimului juridic al acestor pensii, urmată, la mai puțin de 2 ani, de o modificare iarăși substanțială și fundamentală a condițiilor de pensionare în sistemul de justiție, nu respectă prevederile constituționale referitoare la principiul securității juridice și nici dreptul Uniunii Europene, Curtea de Justiție de la Luxemburg stabilind¹⁸ că: în aplicarea articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 2 Tratatul privind Uniunea Europeană, **conform principiului separației puterilor ce caracterizează funcționarea unui stat de drept, independența instanțelor trebuie să fie garantată față de puterea legislativă și de cea executivă și că principiul independenței judecătorilor coroborat cu principiul securității juridice impune ca modalitățile de stabilire a remunerației lor să fie obiective, previzibile, stabile și transparente, astfel încât să se excludă orice intervenție arbitrară a puterii legislative și a puterii executive ale statului membru în cauză.**

14. Pe lângă posibilele vicii de neconstituționalitate enunțate mai sus, în acord cu cele statuate în vasta jurisprudență a Curții Constituționale cu privire la legătura dintre respectarea normelor prevăzute în **Legea nr. 24/2000**, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și **principiul legalității sub aspectul calității legii**, de asemenea, parte componentă a principiului securității juridice, expresie a preceptelor enunțate la art. 1 alin. (3) și (5) din **Legea fundamentală**.

Analizând conținutul proiectului de lege, în ceea ce privește fondul reglementărilor preconizate, semnalăm că modalitatea de exprimare a intenției normative nu întrunește exigențele de calitate a legii impuse de Constituția României.

Menționăm că, astfel cum a fost dezvoltat în jurisprudența Curții Constituționale¹⁹, Curtea a reținut că principiul legalității presupune

¹⁸ <https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-109/13>

¹⁹ A se vedea, în acest sens, spre exemplu, Decizia nr. 193 din 6 aprilie 2022, paragraful 23, Decizia nr. 189 din 2 martie 2006, sau Decizia nr. 26 din 18 ianuarie 2012.

existența unor norme de drept intern suficient de accesibile, precise și previzibile în aplicarea lor, conducând la caracterul de *lex certa* al normei²⁰.

Din analiza soluțiilor legislative preconizate, s-a constatat că se instituie reguli insuficient conturate, contrare dispozițiilor Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care nu sunt de natură să conducă la o cât mai mare stabilitate și eficiență legislativă, **fiind susceptibile să încalce prevederile art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție.**

Sub acest aspect, constatăm următoarele neconcordanțe și neclarități:

14.1. Mai întâi, precizăm că, pentru a fi clar ce normă se aplică și de la ce dată, pentru asigurarea previzibilității reglementării²¹, trebuie urmărită respectarea normelor de tehnică legislativă referitoare **unicitatea reglementării în materie și la reglementările derogatorii**, prevăzute la art. 14 și 15 din Legea nr. 24/2000, potrivit căroră, **„reglementările de același nivel și având același obiect se cuprind, de regulă, într-un singur act normativ”**, în alt act normativ cuprinzându-se numai „o reglementare din aceeași materie și de același nivel”, „dacă are caracter special față de actul ce cuprinde reglementarea generală în materie”, iar o reglementare poate fi

²⁰ A se vedea Decizia nr. 845 din 18 noiembrie 2020, paragraful 92.

²¹ „(...) prin Decizia nr. 404 din 10 aprilie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 347 din 6 mai 2008, Curtea Constituțională a reținut că, deși principiul stabilității securității raporturilor juridice nu este în mod expres consacrat de Constituția României, acest principiu se deduce atât din prevederile art. 1 alin. (3), potrivit căroră România este stat de drept, democratic și social, cât și din preambulul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel cum a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa. În legătură cu acest principiu, instanța de la Strasbourg a reținut că „unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice” (Hotărârea din 6 iunie 2005, pronunțată în Cauza Androne împotriva României, Hotărârea din 7 octombrie 2009, pronunțată în Cauza Stanca Popescu împotriva României). Curtea europeană a mai statuat că, „odată ce Statul adoptă o soluție, aceasta trebuie să fie pusă în aplicare cu claritate și coerență rezonabile pentru a evita pe cât este posibil insecuritatea juridică și incertitudinea pentru subiectele de drept vizate de către măsurile de aplicare a acestei soluții” (Hotărârea din 1 decembrie 2005, pronunțată în Cauza Păduraru împotriva României, Hotărârea din 6 decembrie 2007, pronunțată în Cauza Beian împotriva României). Curtea Constituțională, prin jurisprudența sa, precum și jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului (Hotărârea din 5 ianuarie 2000, pronunțată în Cauza Beyeler împotriva Italiei, Hotărârea din 23 noiembrie 2000, pronunțată în Cauza Ex-regele Greciei și alții împotriva Greciei, și Hotărârea din 8 iulie 2008, pronunțată în Cauza Fener Rum Patrikligi împotriva Turciei) au statuat că principiul legalității presupune existența unor norme de drept intern suficient de accesibile, precise și previzibile în aplicarea lor, conducând la caracterul de *lex certa* al normei (a se vedea în acest sens, spre exemplu, Decizia nr. 189 din 2 martie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 307 din 5 aprilie 2006, sau Decizia nr. 26 din 18 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 116 din 15 februarie 2012). În același sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că legea trebuie, într-adevăr, să fie accesibilă justițiabilului și previzibilă în ceea ce privește efectele sale. Pentru ca legea să satisfacă cerința de previzibilitate, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului (a se vedea și Decizia nr. 900 din 15 decembrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1274 din 22 decembrie 2020, paragraful 88)”. (paragraful 82 din Decizia nr. 724/2024).

calificată ca derogatorie numai „dacă soluțiile legislative referitoare la o situație anume determinată cuprind norme diferite în raport cu reglementarea-cadru în materie, aceasta din urmă păstrându-și caracterul său general obligatoriu pentru toate celelalte cazuri”.

Prin urmare, tehnic, nu ar trebui să se abroge art. II - V din Legea nr. 282/2022, care deja au produs efecte, ci să se intervină numai asupra art. 211 din Legea nr. 303/2022, identificându-se de o manieră univocă **momentul sau momentele** de la care vor aplica **noile norme** pentru acordarea pensiilor de serviciu, incluzând regula și excepțiile de la aceasta.

Drept consecință, condițiile în care se pot pensiona judecătorii, procurorii, judecătorii de la Curtea Constituțională, magistrații-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție și de la Curtea Constituțională, precum și personalul de specialitate juridică, ar trebui reglementate exclusiv într-un singur act normativ, Legea nr. 303/2022, iar aplicarea unor norme diferite începând cu momente diferite se va reglementa în cuprinsul unor alineate sau articole distincte.

Semnalăm că rolurile fundamentale ale magistraților din România sunt stabilite la nivel de principiu în Constituție, autoritatea judecătorească fiind una dintre puterile statului, în cadrul democrației constituționale, iar Curtea Constituțională este garantul supremației Constituției, având una dintre atribuții, pe aceea de a soluționa conflictele juridice de natura constituțională dintre autoritățile publice.

În ceea ce privește pensiile de serviciu ale magistraților și ale judecătorilor Curții Constituționale, acestea au fost instituite aproape concomitent, în luna iunie 2004, prin Legea nr. 303/2004 și prin Legea nr. 232/2004, în condiții aproape similare.

Ulterior au intervenit modificări de regim juridic numai în privința pensiilor magistraților, dar prin Decizia Curții Constituționale nr. 262/2016 s-a statuat necesitatea recunoașterii aceluiași regim juridic (mai favorabil) cu cel prevăzut pentru judecători și procurori, pentru judecătorii Curții Constituționale, procedându-se la realizarea unei paralele între cele două cariere (magistrat și judecător la Curtea Constituțională) și la evidențierea rolurilor esențiale în societate ale justiției generale și ale justiției constituționale.

Fiind argumentate de o manieră profundă, sistematică și teleologică, în cele ce urmează, fără a parafraza (urmând doar a sublinia pasajele mai importante în context), reproducem unele dintre considerentele exprimate de Curtea Constituțională în decizia anterior amintită (la paragrafele 45, 46 și 51 reținându-se chiar faptul că

judecătorii Curții Constituționale și judecătorii și procurorii se află în situații similare sau analoage în ceea ce privește aplicarea principiului independenței justiției și acordarea beneficiului pensiei de serviciu):

„36. Considerații teoretice cu privire la **pensia de serviciu a magistraților**. Jurisprudența Curții Constituționale în materie a statuat că aceasta a fost instituită în vederea stimulării stabilității în serviciu și a formării unei cariere în magistratură. Conform reglementărilor legale, pensia de serviciu se acordă la împlinirea vârstei de pensionare numai magistraților care, în privința totalului vechimii lor în muncă, îndeplinesc condiția de a fi lucrat un anumit număr de ani numai în magistratură. **Instituirea pensiei de serviciu pentru magistrați nu reprezintă un privilegiu, ci este justificată în mod obiectiv, ea constituind o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutului special căruia trebuie să i se supună magistrații.** Astfel, acest statut special stabilit de Parlament prin lege este mult mai sever, mai restrictiv, impunând magistraților obligații și interdicții pe care celelalte categorii de asigurați nu le au. Într-adevăr acestora le sunt interzise activități ce le-ar putea aduce venituri suplimentare, care să le asigure posibilitatea efectivă de a-și crea o situație materială de natură să le ofere după pensionare menținerea unui nivel de viață cât mai apropiat de cel avut în timpul activității (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 20 din 2 februarie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 18 februarie 2000). (...).

39. În ceea ce privește **pensia de serviciu a judecătorilor constituționali**, potrivit dispozițiilor art. 71 alin. (2) teza întâi din Legea nr. 47/1992, text introdus în Legea nr. 47/1992 prin art. I pct. 43 din Legea nr. 232/2004 pentru modificarea și completarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 502 din 3 iunie 2004, «Judecătorii Curții Constituționale, la data pensionării sau recalculării pensiilor anterior stabilite, beneficiază de pensie de serviciu egală cu 80% din indemnizația lor brută lunară.».

40. Prevederea cuprinsă în Legea nr. 47/1992, spre deosebire de dispozițiile Legii nr. 303/2004, consacră dreptul la pensie de serviciu independent de îndeplinirea vreunei condiții de vechime în magistratură, fiind suficient ca la împlinirea vârstei standard de pensionare persoana în cauză să fi ocupat funcția de judecător constituțional. Norma dă expresie, într-o manieră specifică, statutului constituțional al acestui tip de magistratură. Astfel, de vreme ce norma constituțională cuprinsă în art. 143 condiționează numirea în funcția de

judecător la Curtea Constituțională de o vechime de cel puțin 18 ani în activitatea juridică sau în învățământul juridic superior, rezultă că poate beneficia de pensie de serviciu persoana care la împlinirea vârstei de pensionare îndeplinește aceste condiții minimale. Mai mult, condițiile fiind alternative, pot beneficia de pensie de serviciu inclusiv persoanele care nu au desfășurat niciodată activitate juridică, în sensul prevederilor art. 82 alin. (2) din Legea nr. 303/2004. (...).

44. Examinând excepția de neconstituționalitate invocată în prezenta cauză, Curtea reține că aceasta vizează dispozițiile art. 82 alin. (2) teza întâi din Legea nr. 303/2004, care, folosind în **enumerarea persoanelor beneficiare ale pensiei de serviciu noțiunea de «judecător», constituie premisa unei interpretări și aplicări discriminatorii de către autoritățile competente să stabilească dreptul la pensia de serviciu, respectiv de către instanțele judecătorești, care disting între destinatarii normei în funcție de locul unde aceștia își desfășoară activitatea jurisdicțională: Curtea Constituțională sau instanța judecătorească.**

45. În efectuarea controlului de constituționalitate, Curtea pornește de la considerentele reținute în Decizia nr. 873 din 25 iunie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 433 din 28 iunie 2010, în care, după ce a examinat statutul judecătorilor și procurorilor, respectiv statutul judecătorilor Curții Constituționale, reglementate atât la nivel constituțional, cât și la nivel legal, și ținând cont de faptul că art. 124 alin. (3) din Constituție nu conține *expressis verbis* o obligație a existenței pensiei de serviciu a magistraților, **a analizat conținutul principiului constituțional al independenței justiției, reținând incidența lui cu privire la ambele categorii de magistraturi.** Astfel, Curtea a constatat că «atât independența justiției - componenta instituțională (conceptul independenței judecătorilor nereferindu-se exclusiv la judecători, ci acoperind sistemul judiciar în întregime), cât și independența judecătorului - componenta individuală implică existența unor numeroase aspecte, cum ar fi: lipsa imixtiunii celorlalte puteri în activitatea de judecată, faptul că niciun alt organ decât instanțele nu poate decide asupra competențelor lor specifice prevăzute prin lege, existența unei proceduri prevăzute de lege referitoare la căile de atac ale hotărârilor judecătorești, existența unor fonduri bănești suficiente pentru desfășurarea și administrarea activității de judecată, **procedura de numire și promovare în funcție a magistraților și, eventual, perioada pentru care sunt numiți, condiții de muncă adecvate,**

existența unui număr suficient de magistrați ai instanței respective pentru a evita un volum de muncă excesiv și pentru a permite finalizarea proceselor într-un termen rezonabil, remunerare proporțională cu natura activității, repartizarea imparțială a dosarelor, posibilitatea de a forma asociații ce au ca principal obiect protejarea independenței și a intereselor magistraților etc. este indubitabil faptul că principiul independenței justiției nu poate fi restrâns numai la cuantumul remunerației (cuprinzând atât salariul, cât și pensia) magistraților, acest principiu implicând o serie de garanții, cum ar fi: statutul magistraților (condițiile de acces, procedura de numire, garanții solide care să asigure transparența procedurilor prin care sunt numiți magistrații, promovarea și transferul, suspendarea și încetarea funcției), stabilitatea sau inamovibilitatea acestora, garanțiile financiare, independența administrativă a magistraților, precum și independența puterii judecătorești față de celelalte puteri în stat. **Pe de altă parte, independența justiției include securitatea financiară a magistraților, care presupune și asigurarea unei garanții sociale, cum este pensia de serviciu a magistraților».** În concluzie, **Curtea a constatat că principiul independenței justiției apără pensia de serviciu a magistraților, inclusiv a celor care desfășoară activitatea profesională în cadrul Curtii Constituționale, ca parte integrantă a stabilității financiare a acestora, în aceeași măsură cu care apără celelalte garanții ale acestui principiu.**

46. Ținând seama de considerentele de principiu expuse și având în vedere atribuțiile și statutul constituțional al judecătorului de Curte Constituțională (prezentat la paragrafele 26-32) și statutul judecătorului din sistemul instanțelor judecătorești (prezentat la paragrafele 23-25), **Curtea constată că nu este în spiritul Legii nr. 303/2004, respectiv al art. 82 alin. (2), excluderea de la beneficiul dreptului la pensie de serviciu a judecătorilor constituționali, înainte de împlinirea vârstei de 60 de ani, în condițiile în care aceștia întrunesc toate condițiile prevăzute de lege. Astfel, interpretarea restrictivă a noțiunii de «judecător» ar conduce la înlăturarea judecătorului constituțional din sfera de incidență a dispozițiilor art. 82 alin. (2) din Legea nr. 303/2004, împrejurare ce este de natură a genera un tratament juridic diferit aplicabil unor persoane aflate în situații similare sau analoage, ceea ce contravine principiului egalității în drepturi a cetățenilor, consacrat de art. 16 din Constituție.**

47. De asemenea, în condițiile în care legea recunoaște dreptul la pensia de serviciu nu numai judecătorilor, procurorilor și

magistraților-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție, ci și personalului de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor și foștilor judecători și procurori financiari și consilierilor de conturi, interpretarea potrivit căreia judecătorii Curții Constituționale ar fi excluși din ipoteza normei criticate apare ca fiind discriminatorie. Astfel, în ceea ce privește categoria personalului de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor, Curtea reține că, deși aceasta este supusă aceluiași regim juridic ca judecătorii și procurorii, beneficiind de statutul special reglementat prin Legea nr. 303/2004, prin atribuțiile deținute, această categorie nu îndeplinește competențe jurisdicționale. De asemenea, nici consilierii de conturi nu fac parte din sistemul judiciar, nu sunt asimilați judecătorilor și procurorilor și nu exercită competențe jurisdicționale. Cu toate acestea, prin Decizia nr. 1.094 din 15 octombrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 721 din 23 octombrie 2008, Curtea a reținut că membrii Curții de Conturi sunt independenți în exercitarea mandatului lor și inamovibili pe toată durata acestuia; sunt supuși incompatibilităților prevăzute de lege pentru judecători; nu pot face parte din partidele politice sau să desfășoare activități publice cu caracter politic; le sunt interzise exercitarea, direct sau indirect, a activităților de comerț, participarea la administrarea ori conducerea unor societăți comerciale sau civile și nu pot fi experți ori arbitri desemnați într-un arbitraj. Curtea a constatat că și consilierii de conturi au incompatibilitățile prevăzute pentru judecători la art. 125 alin. (3) din Constituție, potrivit căruia «Funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior». Totodată, Curtea, observând că atât consilierii de conturi, cât și judecătorii sunt independenți în exercitarea funcției, respectiv a mandatului lor și inamovibili pe durata exercitării acestora, a concluzionat că statutul consilierilor de conturi este similar cu cel al judecătorilor, fapt care justifică acordarea consilierilor de conturi a unei pensii de serviciu similar judecătorilor. Mai mult, prin Decizia nr. 297 din 27 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 309 din 9 mai 2012, Curtea a constatat că «asimilarea consilierilor de conturi, sub aspectul incompatibilităților, cu magistrații este realizată printr-o normă de rang constituțional, aspect decisiv în analiza Curții. În consecință, Curtea reține că statutul consilierilor de conturi reclamă același tratament cu cel al judecătorilor sub aspectul modului de stabilire a cuantumului pensiei [...]. Faptul că

textele legale criticate stabilesc un alt mod de calcul al cuantumului pensiei consilierilor de conturi față de cel al judecătorilor este de natură a încălca dispozițiile art. 16 alin. (1) și art. 140 alin. (4) din Constituție. În acest sens, este încălcat și art. 14 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, întrucât există o diferență de tratament juridic între persoane aflate în situații analoage sau similare (consilieri de conturi - judecători) - a se vedea, în sensul aplicabilității art. 14 din Convenție în privința sistemelor de asigurare socială, și Hotărârea din 25 octombrie 2011, pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza Valkov și alții împotriva Bulgariei, paragraful 116.»

48. Având în vedere argumentele reținute de instanța constituțională în pronunțarea deciziilor menționate, Curtea constată că **acestea sunt cu atât mai mult aplicabile judecătorilor Curții Constituționale, care exercită activitate jurisdicțională, sunt independenți în exercitarea mandatului lor și inamovibili pe toată durata acestuia, iar, sub aspectul incompatibilităților, nu sunt doar asimilați judecătorilor precum consilierii de conturi, ci, prin norma constituțională cuprinsă la art. 144, li se prevede expres incompatibilitatea cu oricare altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul juridic superior.**

49. Așadar, **sub aspectul dreptului la pensie de serviciu, statutul judecătorilor constituționali reclamă același tratament cu cel al judecătorilor de la instanțele ordinare,** respectiv nașterea dreptului la împlinirea vechimii de 25 de ani prevăzute de art. 82 alin. (2) din Legea nr. 303/2004, astfel că excluderea acestora din ipoteza normei criticate apare ca fiind lipsită de fundament juridic, vădit discriminatorie și, deci, abuzivă.

50. Curtea reține că discriminarea este cu atât mai evidentă în condițiile în care, prin coroborare cu dispozițiile art. 82 alin. (2) teza a doua din Legea nr. 303/2004, se recunosc la calculul vechimii de 25 de ani inclusiv perioadele în care persoanele enumerate în ipoteza normei au exercitat profesiile de avocat, personal de specialitate juridică în fostele arbitraje de stat, consilier juridic sau jurisconsult, iar perioada în care persoana a exercitat funcția de judecător constituțional ar fi exclusă de la acest calcul. Într-o atare împrejurare, se ajunge la situația ca o persoană care a desfășurat activitate juridică în afara sistemului judiciar (avocat sau consilier juridic) pentru a perioadă îndelungată, de aproape 25 de ani, să devină personal de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor, iar, după o perioadă scurtă în această

funcție, împlinind vechimea de 25 de ani prevăzută art. 82 alin. (2) teza întâi din Legea nr. 303/2004, să beneficieze de pensie de serviciu, drept care așa cum am arătat în prealabil (paragrafele 43-45), este inerent unei cariere în magistratură, echivalând cu o compensație a regimului special căruia trebuie să se supună magistrații. În mod contrar și illogic din punct de vedere juridic, la împlinirea vechimii de 25 de ani de activitate, nu ar beneficia de pensie de serviciu persoana care este judecător constituțional, supunându-se rigorilor statutului acestei funcții, după ce în prealabil a avut o carieră în magistratură (judecător, procuror, magistrat-asistent) de aproape 25 de ani. O asemenea interpretare și aplicare a legii este profund inechitabilă și este în vădită contradicție cu scopul urmărit de legiuitor prin reglementarea pensiei de serviciu, și anume recompensarea unei cariere în magistratură, care a impus un cumul de obligații și interdicții pe care celelalte categorii de asigurați nu au fost obligați să le suporte.

51. Pe de altă parte, întrucât **norma nu folosește drept criteriu de distincție locul unde judecătorul desfășoară activitatea jurisdicțională, Curtea Constituțională sau instanță judecătorească, nimic nu îndreptățește autoritatea care interpretează și aplică legea să creeze o diferență de tratament juridic între destinatarii normei sub aspectul recunoașterii dreptului consacrat (*ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*). (...)**".

14.2. La art. V alin. (3) și alin. (5), constatăm că etapizarea preconizată a creșterii vârstei de pensionare, cu luarea în considerare a vechimii realizate în alte funcții juridice doar până la 31 decembrie 2034, este doar aparent o măsură favorabilă, beneficiul dreptului de pensionare, după 25 de ani vechime în magistratură, dar înainte de împlinirea vârstei standard de pensionare din sistemul public, al persoanelor care activează deja în sistem, fiind iluzoriu, prin raportare la vârsta magistratului, care se reflectă, atât în componența actuală a instanțelor din România, cât și în faptul că magistratul născut cu un an mai târziu față de anul prevăzut în treapta anterioară, pentru atingerea vechimii minime de 25 de ani, este cu 1 an și jumătate mai departe, în fiecare an, de dreptul de a beneficia de pensie de serviciu, mai precis, de fapt, pentru cei mai mulți din magistrații în funcție la acest moment, dreptul este doar teoretic.

Propunerea de reglementare a unei noi etapizări a creșterii condiției de vârstă are doar un caracter formal, pentru majoritatea judecătorilor și procurorilor în funcție vârsta de pensionare crescând

brusc la 65 de ani, fapt ce nesocotește cerințele subliniate de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 467/2023.

Practic, sub imperiul reglementării propuse, prin efectul conjugat al creșterii vârstei de pensionare cu 18 ani în doar 12 ani (câte 1 an și jumătate în fiecare an până în anul 2036) și eliminarea completă a vechimilor asimilate începând din anul 2030 (până la această dată fiind scăzut în fiecare an câte un an din vechimea asimilată), un procent foarte mic dintre judecătorii și procurorii în funcție ar mai putea beneficia de această etapizare, pentru toți ceilalți magistrați în funcție creșterea vârstei de pensionare realizându-se de fapt brusc, direct la 65 de ani. Așadar, pentru aceștia din urmă nu există niciun fel de etapizare, contrar exigențelor subliniate de instanța de contencios constituțional.

Or, o trecere treptată, firească spre noile condiții trebuie să aibă în vedere toți magistrații în funcție, cu atât mai mult cu cât cadrul normativ de la data intrării lor în profesie, existent de peste 20 de ani, le-a generat o așteptare legitimă în sensul stabilității acestei componente esențiale a statutului lor.

Nici pentru cei mai mulți dintre judecătorii și procurorii care fac parte din generațiile vizate formal de norma tranzitorie, etapizarea nu este una reală, ci doar proclamată, vârsta de pensionare crescând *ex abrupto* cu o perioadă considerabilă, pentru unele persoane cu peste 10, 11 sau chiar 12 ani.

Dacă la această creștere se adaugă și perioada cu care acestor persoane le-a fost deja mărită vârsta de pensionare, ca efect al Legii nr. 282/2023, este evident caracterul profund neconstituțional al reglementării propuse. Astfel, nu trebuie omis faptul că toate cele 11 generații de magistrați în funcție la care se referă art. V alin. (5) din proiect aveau deja crescută vârsta de pensionare potrivit Legii nr. 282/2023, iar ca efect al noii reglementări va interveni o nouă creștere a vârstei de pensionare, substanțială și bruscă, față de cea deja mărită prin legea amintită. De exemplu, pentru magistrații care în prezent au o vechime în funcție de 14 ani, vârsta de pensionare crește brusc cu încă 12 ani și 8 luni (ceea ce conduce la o creștere a vârstei de pensionare, în nici 2 ani, cu 17 ani, față de cea stabilită de cadrul normativ de la data intrării lor în profesie), pentru cei cu o vechime în funcție de 15 ani, vârsta de pensionare crește brusc cu încă 11 ani și 6 luni (deci o creștere a vârstei de pensionare, în nici 2 ani, cu 15 ani și 6 luni, față de cea stabilită de cadrul normativ de la data intrării lor în profesie), pentru cei cu o vechime în funcție de 16 ani, vârsta de pensionare crește brusc cu încă 10 ani și 4 luni (deci o creștere a vârstei

de pensionare, în nici 2 ani, cu 14 ani, față de cea stabilită de cadrul normativ de la data intrării lor în profesie), pentru cei cu o vechime în funcție de 17 ani, vârsta de pensionare crește brusc cu încă 9 ani și 2 luni (deci o creștere a vârstei de pensionare, în nici 2 ani, cu 12 ani și 6 luni, față de cea stabilită de cadrul normativ de la data intrării lor în profesie) etc.

Altfel spus, dacă potrivit cadrul normativ în vigoare la data intrării sale în profesie un magistrat aflat în funcție, care are o vechime de 14 ani, ar fi îndeplinit condițiile de pensionare peste 11 ani, după modificările aduse prin Legea nr. 282/2023 acesta îndeplinește condițiile de pensionare peste 15 ani și 4 luni, iar în situația în care proiectul de act normativ ar fi adoptat, acesta va mai îndeplini condițiile de pensionare peste 28 de ani. Or, este evident că o asemenea majorare a vârstei de pensionare este departe de orice standard constituțional vizând securitatea juridică și așteptarea legitimă a persoanelor aflate deja în sistemul judiciar la data intrării în vigoare a noii legi.

În realitate, această propunere ignoră complet jurisprudența Curții Constituționale, care, cu referire la propunerea legislativă din anul 2023, de creștere cu 13 ani a vârstei de pensionare, în fiecare an calendaristic cu câte 1 an (ceea ce ar însemna o creștere cu 13 ani a vârstei de pensionare în 13 ani), a constatat caracterul vădit neconstituțional al unei asemenea reglementări. Cu atât mai mult o normă care propune o tranziție și mai accelerată - prin propunerile de reglementare formulate la art. V alin. (5) se ajunge la o creștere a vârstei de pensionare cu 18 ani (de la 47 ani și 8 luni la 65 de ani) în doar 12 ani - este afectată de un viciu flagrant de neconstituționalitate.

În plus, semnalăm că soluțiile legislative propuse sunt neclare și lipsite de predictibilitate prin folosirea sintagmelor „vârstei standard de pensionare” și „vârstei de pensionare pentru magistrați”, întrucât nu se înțelege care este accepțiunea ultimei noțiuni, folosită în special în normele derogatorii (și tranzitorii, totodată) de la art. V, în special în ceea ce privește etapizarea vârstei de pensionare.

Precizăm că, potrivit art. 3 lit. 1) Legea nr. 360/2023, *vârsta standard de pensionare* reprezintă „vârsta stabilită de prezenta lege, pentru bărbați și femei, în raport cu anul și luna nașterii, prevăzută în anexa nr. 5, de la care aceștia pot obține pensie pentru limită de vârstă, în condițiile legii, precum și vârsta din care operează reducerile prevăzute de lege”.

Totodată, semnalăm că, potrivit art. 47 alin. (1) din același act normativ, „Vârsta standard de pensionare este de 65 de ani atât pentru

bărbați, cât și pentru femei. **Atingerea acestei vârste se realizează prin creșterea vârstelor standard de pensionare, conform eșalonării prevăzute în anexa nr. 5**".

Modul în care se vor aplica dispozițiile din Legea nr. 360/2023 și din legile care fac obiectul prezentelor intervenții legislative, în urma interpretării acestora, va fi decis, cel mai probabil în instanță, deoarece va exista riscul unor interpretări variate, generate și de faptul că la art. V din proiect se face vorbire despre o altă eșalonare, respectiv o etapizare, preconizându-se la **alin. (3)**, că în calculul vechimii „se poate lua în considerare, eșalonat, în funcție de data pensionării” (norma fiind potestativă, nu imperativă), iar la **alin. (5)** că „**Prin excepție de la dispozițiile art. 211 alin. (1) din Legea nr. 303/2022**, cu modificările și completările ulterioare, **precum și de la dispozițiile art. 29 alin. (2) din Legea nr. 361/2023** cu modificările și completările ulterioare (...) „în intervalul 1 octombrie 2025 - 31 decembrie 2036 se instituie o creștere etapizată a vârstei de pensionare”, ceea ce înseamnă că **art. 211 alin. (1) din Legea 303/2022 și art. 29 alin. (2) din Legea nr. 361/2023 așa cum s-ar dori a fi modificate prin prezentul proiect, ar urma să se aplice începând cu data de 1 ianuarie 2037, până la acel moment aplicându-se, de o manieră contrară principiului calității legii, norme derogatorii și tranzitorii, supuse permanent riscului unei alte intervenții intempestive.**

*

* *

Ca urmare a celor de mai sus, este necesar ca proiectul de lege să fie reconsiderat în **totalitate**, atât din punctul de vedere al configurării soluțiilor legislative preconizate, care trebuie să fie în concordanță cu dispozițiile legale în vigoare, cât și din punctul de vedere al exprimării soluțiilor, în acord cu exigențele de tehnică legislativă, în mod clar și precis, fără echivoc.

PRESEDINTE

Florin IORDACHE

București

Nr. 608/29.08.2025